
3 1761 03577 1179

DIVADELNÍ HRY KARLA ČAPKA

KAREL ČAPEK

VĚC MAKROPULOS

SVAZEK III. AVENTINUM PRAHA

18

DIVADELNÍ HRY KARLA ČAPKA

SVAZEK III.

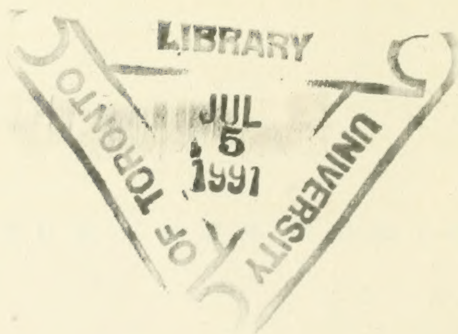
VĚC MAKROPULOS

KOMEDIE

O TŘECH DĚJSTVÍCH S PŘEMĚNOU

AVENTINUM PRAHA 1922

Text upravený pro jeviště
T i š t ě n o j a k o r u k o p i s

PŘEDMLUVA

Tato nová komedie začala mne zaměstnávati asi před třemi nebo čtyřmi roky, tedy ještě před R. U. R.; tehdy ovšem tanula mi na mysli jako román. Patří tedy látkově k věcem, které bych chtěl mít už za sebou; ještě jeden takový úkol mi zbývá, abych se zbavil starých zásob. Podnětem k ní byla theorie tuším prof. Mečnikova, že stárnutí je autointoxikace organismu.

Tyto dvě okolnosti předesílám proto, že letos v zimě vyšlo nové dílo B. Shawa „Zpět k Methusalemovi", které znám dotud jen z výtahu a jež se - v míře patrně mnohem grandiosnější - rovněž zabývá otázkou dlouhověkosti. Tato látková shoda je zcela nahodilá, a jak se zdá podle výtahu, je také jen povrchní, neboť Bernard Shaw dochází k závěrům právě opačným. Pokud mohu soudit, p. Shaw vidí v možnosti žít několik set let ideální stav lidstva, jakýsi budoucí ráj. Jak čtenář pozná, v této knížce se líčí dlouhověkost zcela jinak, jako stav velmi málo ideální a dokonce velmi málo žádoucí. Je těžko říci, co je správnější; na obou stranách se nedostává bohužel vlastní zkušenosti. Ale snad je možno předvídat aspoň to, že these Shawova bude platit za klasický případ optimismu a these této knížky za beznadějný případ pessimismu.

Nuže, můj osobní život nebude patrně ani šťastnější ani smutnější, budu-li nazván pessimistou nebo optimistou; avšak „býti pessimistou" zahrnuje, jak se zdá, jistou veřejnou odpovědnost, cosi jako tichou výtku za špatné chování vůči světu a lidem. Prohlašuji tedy veřejně, že se v tom směru necítím vinen; že jsem se nedopustil žádného pessimismu, a jest-li ano, tedy bez-

děky a velmi nerad. V této komedii jsem měl naopak úmysl říci lidem něco útěšného a optimistického. Nevím, je-li optimistické tvrdit, že žít šedesát let je špatné, ale žít tři sta let je dobré; myslím jen, že prohlásit šedesátiletý (průměrně) život za přiměřený a dosti dobrý, není zrovna zločinným pessimismem. Dejme tomu říci, že jednou v budoucnosti nebude nemocí ani bídy ani nečisté dřiny, to je zajisté optimismus; ale říci, že tento dnešní život plný nemocí, bídy a dřiny není tak nadobro špatný a zatracený a má něco nesmírně cenného, to je - co vlastně? pessimismus? Myslím že ne. Snad je dvojí optimismus: jeden, který se od špatných věcí odvrací k čemusi lepšímu, třeba vysněnému; druhý, který hledá v samotných špatných věcech něco aspoň trochu lepšího, třeba jen vysněného. Ten první hledá rovnou ráj: není krásnějšího směru pro lidskou duši. Ten druhý hledá tuhle a tamhle aspoň drobty relativního dobra: snad ani tento pokus není docela bezcenný. Není-li to optimismus, najděte pro to jiné slovo.

Tím nemluvím jenom za tuto hru, kterou bych nerad zvlášť podtrhoval; je to nenáročná věc, k níž jsem se vrátil jaksi z pořádkumilovnosti. Myslím zde zvláště na „Život hmyzu", jenž mému spoluautorovi i mně vynesl Kainovo znamení pessimismu. Zajisté je velmi pessimistické přirovnávat lidskou společnost k hmyzu; ale není ani trochu pessimistické přirovnávat jedince - člověka k Tulákovi; a ti, kdo vytkli autorům, že svým hmyzem ostouzejí člověčenstvo, zapomněli, že svým Tulákem míní člověka a mluví k člověku. Věřte, je jediný skutečný pessimismus, a to je ten, který skládá ruce; řekl bych, ethický defaitismus. Člověk, který pracuje, hledá a realisuje, není a nemůže býti pessimistou. Každá snažná činnost znamená důvěru, třeba bez verbálního zdůvodňování. Taková Kassan-

dra mohla být pessimistou, protože nic nedělala; kdyby bojovala za Tróju, nebyla by jím.

Krom toho je jistá pessimistická literatura: to je ta, ve které se život jeví jako beznadějně nezajímavý a člověk i společnost jako cosi složitě a problematicky nudného. Tento vražedný pessimismus je však trpěn.

K. Č.

OSOBY:

EMILIA MARTY
JAROSLAV PRUS
JANEK, jeho syn
ALBERT GREGOR
HAUK-ŠENDORF
Advokát dr. KOLENATÝ
Solicitátor VÍTEK
KRISTINA, jeho dcera
KOMORNÁ
LÉKAŘ
STROJNÍK
POKLÍZEČKA

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Solicitátorův pokoj u dra. Kolenatého. V pozadí dveře ven, v levo do kanceláře. Při zadní stěně vysoká registratura s nesčetnými přihradami abecedně značenými; při ní žebříček. V levo stůl solicitátorův, uprostřed dvojitý stůl písařský, v pravo několik křesel pro čekající klienty. Na stěnách různé tarify, vyhlášky, kalendář atd. a telefon. Všude plno listin, knih, fasciklů a aktů.

VÍTEK *uklízí akta do registratury*: Ach je! Ach bože! Jedna hodina... Starý už nepřijde. — Causa Gregor-Prus. G, G R, tady. *Vyléză po žebříčku* Causa Gregor. Koukej, taky's už dodělala. Ahi! Ach bože! *Listuje ve fasciklu.* Osmnáct set dvacet sedm. Osmnáct set dvaatřicet. Dvaatřicet. Osmnáct set čtyřicet. Čtyřicet. Čtyřicet. Čtyřicet sedm. Za pár let jsme mohli mít stoleté jubileum. Škoda tak krásného procesu! *Zastrkuje fascikl.* Zde . . . odpočívá . . . causa Gregor-Prus. Ahi, nic netrvá věčně. Vanitas . . . Prach a popel . . . *Usedne zamyšleně na nejvyšší příčli žebříčku.* To se ví, šlechta. Stará šlechta. Jak by ne, baron Prus. A soudí se to sto let, špinavci! — *Pausa.* „Citoyen! Občané! Což strpíte nadále, aby tito privilegovaní, tato stará šlechta hýčkaná králi Francie, tento stav, jenž za své výsady neděkuje přírodě ani rozumu, nýbrž tyranii, tento hlouček dvořanů a dědičných hodnostářů, tito držitelé půdy, moci i práv . . ." Ahi!

GREGOR *zůstane stát ve dveřích, sám nepozorován, chvilku poslouchá*: Dobrý den, občane Marate!

VÍTEK: To není Marat, to je Danton. Řeč z 23. října 1792. Prosím tisíckrát za odpuštění, pane.

GREGOR: Doktor tu není?

VÍTEK *slézá se žebříčku*: Dosud se nevrátil, pane.

GREGOR: A rozsudek?

VÍTEK: Nevím nic, pane Gregore, ale —

GREGOR: Stojí to špatně?

VÍTEK: Nemohu sloužit; ale škoda tak krásného procesu, pane.

GREGOR: Je ztracen?

VÍTEK: Nevím; náš starý je od rána u soudu. Ale já bych —

GREGOR *vrhne se do klubovky*: Zatelefonujte tam. Volejte doktora Kolenatého. Rychle, člověče!

VÍTEK *běží k aparátu*: Prosím, hned. Haló! — *Obrací se od aparátu.* Já bych to, pane, nebyl hnal k Nejvyšším soudu.

GREGOR: Proč?

VÍTEK: Protože — Haló, dva dva třicet pět. Tři pět, ano. — *Obrací se.* Protože to znamená konec, pane.

GREGOR: Jaký konec?

VÍTEK: Konec procesu. Konec causy Gregor. To už nebyl proces, pane, to byla historická památka. Když už to trvá přes devadesát — *Do aparátu.* Haló, slečno, je u vás ještě advokát Kolenatý? Tady jeho kancelář. Že ho prosím k aparátu. — *Obrací se.* Fascikl Gregor, pane, to je kus dějin. Skoro sto let, pane — *Do aparátu.* Haló! Už odešel? Tak děkuju. *Pověsí sluchátko.* Už odešel. Je asi na cestě sem.

GREGOR: A rozsudek?

VÍTEK: Nemohu sloužit, pane. Já bych chtěl, aby nebyl žádný. Já — já si nemohu pomoct, pane Gregore; ale když si pomyslím, že dnes je poslední den causy Gregor — Už na ní píšu dvaatřicet let.

Tehdy sem chodil váš nebožtík pan otec, dej mu bůh věčnou slávu; ale on a nebožtík doktor Kolenatý, otec tohohle, to byla velká generace, pane.

GREGOR: Děkuju.

VÍTEK: Náramní právníci, pane. Samá kasace a zmatečnost a takové ty kličky. Třicet let ten proces udrželi, pane. A vy, prásk! hned k nejvyššímu soudu. Jen aby už byl konec! Škoda tak krásného procesu pro vás. Takhle zabít stoletou causu!

GREGOR: Nežvaňte, Vítku. Já to chci konečně vyhrát.

VÍTEK: Nebo konečně prohrát, ne?

GREGOR: Raději prohrát než . . . než ... Poslyšte, Vítku, vždyť by se z toho člověk zbláznil: mít pořád před nosem stopadesát milionů... Mít je skoro v hrsti ... Od malička slyšet jen o nich ... *Vstane.* Vy myslíte, že to prohraju?

VÍTEK: Já nevím, pane Gregore. Tuze sporný případ.

GREGOR: Nu dobře. Ale prohraju-li to, pak —

VÍTEK: — pak se zastřelíte, pane. Zrovna tak to říkal nebožtík pan otec.

GREGOR: Však se zastřelil.

VÍTEK: Ale ne pro naši causu. Pro dluhy. Když se tak žije . . . na konto dědictví . . .

GREGOR *zmučen, usedne*: Mlčte, prosím vás!

VÍTEK: Ahi, nemáte nervy na velké procesy. Takový krásný materiál! *Vylézá na žebříček a vyndává fascikl Gregor.* Podívejte se, pane Gregore, na ta akta. Osmnáct set dvacet sedm, nejstarší číslo v naší kanceláři. Unikát, pane! Zrovna do musea. A tohle krásné písmo z osmnáct set čtyřicet. Bože, ten člověk měl ruku! Jen se koukněte, jaké to je písmo! Povídám, požitek.

GREGOR: Vy jste blázen.

VÍTEK *ukládá pobožně fascikl*: Ach Jezus, snad to Nejvyšší soud ještě odročí.

KRISTA *otevře potichu dveře*: Tati, nepůjdeš domů?

VÍTEK *slézá*: Počkej, hned — hned — Jen co se vrátí šef.

GREGOR *vstane*: To je slečna dcera?

VÍTEK: Ano. Jdi ven, Kristo. Počkej na chodbě.

GREGOR: Ale bůh uchovej, slečno. Snad totiž nepřekážím. Ze školy?

KRISTA: Ze zkoušky.

VÍTEK: Má dcera zpívá v divadle. Tak jdi už! Tady nemáš co dělat.

KRISTA: Tati, ta Marty je o—hrom—ná!

GREGOR: Kdo, slečno?

KRISTA: No přece Marty! Emilia Marty!

GREGOR: Kdo je to?

KRISTA: Vy nic nevíte! To je největší zpěvačka na světě. Dnes večer zpívá — Ráno s námi zkoušela — Tati!

VÍTEK: Nu, copak?

KRISTA: Tati, já — já — půjdu od divadla! Já tam nebudu! za nic! za nic! *Vzlyká a obrátí se zády.*

VÍTEK *běží k ní*: Kristo, co ti udělali?

KRISTA: Protože ... nic ... neumím! Tati, ta Marty — — — Já... Kdybys ji slyšel... Já už nikdy nechci zpívat!

VÍTEK: Tak se podívejte! A má hlásek — Ale jdi, ty hloupá! Prosím tě, dítě!

GREGOR: Kdo ví, slečno; třeba by vám ta slavná Marty teď zrovna záviděla.

KRISTA: A co?

GREGOR: Vaše mládí.

VÍTEK: No právě! Tak vidíš, Kristo. To je pan Gre-

gor, víš? Počkej, až budeš mít její léta . . . Jak je ta Marty stará?

KRISTA: Nevím. To . . . nikdo . . . nepozná. Asi třicet.

VÍTEK: No tak vidíš, třicet! To už je věk, děvče!

KRISTA: A krásná je! Bože, ta je krásná!

VÍTEK: Prosím tě, v třiceti létech! To toho je! Počkej, až ty —

GREGOR: Slečno, dnes večer se půjdu podívat do divadla. Ale ne na Marty. Na vás.

KRISTA: To byste musel být osel, kdybyste se nedíval na Marty. A k tomu slepý.

GREGOR: Děkuju. To stačí.

VÍTEK: Ahi, ta je hubatá.

KRISTA: Nemá mluvit o Marty, když jí nezná. Každý je po ní blázen! Každý! *Vejde dr. Kolenatý.*

KOLENATÝ: I koukejme, Kristinka! Pozdrav bůh — Aha, pan klient je tady. Jak se vede?

GREGOR: Jak jsme dopadli?

KOLENATÝ: Ještě nijak. Nejvyšší soud se právě odebral —

GREGOR: — k poradě?

KOLENATÝ: Ne, k obědu.

GREGOR: A rozsudek?

KOLENATÝ: Až odpoledne, milý pane. Jen strpení. Obědval jste už?

VÍTEK: Ach bože, bože!

KOLENATÝ: Co je?

VÍTEK: Škoda tak krásného procesu.

GREGOR *usedá*: Zas čekat! To je strašné!

KRISTA *k Vítkovi*: Tak pojď, tati!

KOLENATÝ: Jak se má, Kristinko? Ale to mám radost, že ji zas jednou vidím!

GREGOR: Doktore, docela upřímně: jak si stojíme?

KOLENATÝ: La la.

GREGOR: Špatně?

KOLENATÝ: Poslyšte, přítelíčku, dělal jsem vám někdy nějaké naděje?

GREGOR: Proč tedy ... proč ...

KOLENATÝ: Proč vám ten proces vedu? Inu, protože jsem vás zdědil, kamaráde. Vás, Vítka, a tamhle ten stůl. Co chcete? Kausa Gregor, to se dědí v rodině jako nemoc. Však vás to nic nestojí.

GREGOR: Dostanete palmár, až to vyhraju.

KOLENATÝ: A to se tuze těším.

GREGOR: Vy tedy myslíte —

KOLENATÝ: Když to chcete vědět, ano.

GREGOR: — že to prohrajeme?

KOLENATÝ: Ale to se rozumí.

GREGOR *zdrcen*: Dobrá.

KOLENATÝ: No, zastřelit se ještě nemusíte.

KRISTA: Tati, on se chce zastřelit?

GREGOR *přemáhá se*: Kdepak, slečno. Máme přec ujednáno, že se dnes večer přijdu na vás podívat.

KRISTA: Na mne ne. *Zazvonění.*

VÍTEK: Kdopak zas — Řeknu, že tu nejste. *Vychází ven.* Vyhodit! Vyhodit!

KOLENATÝ: Pro pána krále, Kristinko, ona vyrostla! Pomalu z ní bude ženská.

KRISTA: Ne, jen se podívejte!

KOLENATÝ: Copak?

KRISTA: Ten pán ... jak hrozně zbledl!

GREGOR: Já? Prosím za odpuštění, slečno. Poněkud nachlazen.

VÍTEK: *za dveřmi.* Tudy, prosím. Ano, prosím. Jen račte.

Vejde EMILIA MARTY, *za ní* VÍTEK.

KRISTA: Ježíši, to je Marty!

EMILIA *na prahu*: Doktor Kolenatý?

KOLENATÝ: Prosím. Mohu sloužit?
EMILIA: Já jsem Marty. Jdu k vám ve věci —
KOLENATÝ *s ohromnou poklonou ukazuje k své kanceláři*: Račte, prosím!
EMILIA: — ve věci procesu Gregorova.
GREGOR: Jakže? Milostivá paní —
EMILIA: Nejsem vdána.
KOLENATÝ: Slečno Martyová, to je pan Gregor, můj mandant.
EMILIA *prohlíží si Gregora.* Tenhle? Ať tu třeba zůstane. *Usedne.*
VÍTEK *strká Kristu ze dveří*: Pojď, Kristo, pojď! *Po špičkách odejde, klaně se.*
EMILIA: To děvče jsem někde viděla.
KOLENATÝ *zavírá za nimi dveře*: Slečno Martyová, je mi ohromnou ctí —
EMILIA: Ó prosím. Tedy vy jste ten advokát —
KOLENATÝ *usedá proti ní*: K službám.
EMILIA: — co zastupuje toho Gregora —
GREGOR: Totiž mne.
EMILIA: — v procesu o dědictví Pepi Prusa?
KOLENATÝ: Totiž barona Josefa Ferdinanda Prusa, zesnulého 1827.
EMILIA: Jděte, on už umřel?
KOLENATÝ: Bohužel. Dokonce málem už před sto léty.
EMILIA: A chudáček. To jsem nevěděla.
KOLENATÝ: Ah tak. Mohu vám snad posloužit v něčem jiném?
EMILIA *vstane*: Oh, já vás nechci zdržovat.
KOLENATÝ *vstane*: Pardon, slečno. Myslím, že jste se neobtěžovala bez příčiny.
EMILIA: Ne. *Usedne opět.* Chtěla jsem vám něco říci.
KOLENATÝ *usedá*: Ve věci Gregorově?

EMILIA: Snad.
KOLENATÝ: Ale vy jste cizinka, že?
EMILIA: Ovšem. Teprve dnes ráno jsem vůbec zvěděla o vašem ... o procesu tohohle pána. Docela náhodou.
KOLENATÝ: Hleďme!
EMILIA: Jen z novin, víte? Hledám, co tam píšou o mně, a najednou čtu: „Poslední den procesu Gregor contra Prus." Náhoda, co?
KOLENATÝ: Inu, bylo to ve všech novinách.
EMILIA: A protože ... náhodou ... protože jsem si na něco vzpomněla ... Zkrátka, můžete mi něco říci o tom procesu?
KOLENATÝ: Tažte se nač chcete. Prosím.
EMILIA: Já o tom nic nevím.
KOLENATÝ: Zhola nic? Ani slova?
EMILIA: Vždyť o tom slyším poprvé.
KOLENATÝ: Ale pak — promiňte — pak nechápu, jaký máte zájem —
GREGOR: Jen vypravujte, doktore.
KOLENATÝ: Inu, slečno, je to takový shnilý proces.
EMILIA: Ale Gregor je v právu, že?
KOLENATÝ: Patrně. Ale s tím to nevyhraje.
GREGOR: Tak začněte.
EMILIA: Aspoň v hlavních rysech.
KOLENATÝ: Nu, baví-li vás to... *Položí se v lenošce a rychle odříkává.* Tak tedy kolem roku 1820 vládl na baronském panství Prusů, totiž na dvorech Semonice, Loukov, Nová Ves, Königsdorf a tak dále slabomyslný baron Josef Ferdinand Prus —
EMILIA: Pepi že byl slabomyslný? Ó ne!
KOLENATÝ: Snad tedy podivínský.
EMILIA: Řekněte nešťastný.
KOLENATÝ: Pardon, to snad nemůžete vědět.

EMILIA: Vy teprv ne.

KOLENATÝ: Nu, bůh suď. Tedy Josef Ferdinand Prus, který zemřel neženat, bezdětek a bez závěti roku 1827.

EMILIA: Nač zemřel?

KOLENATÝ: Zápal mozku či co. V dědictví se uvázal jeho cousin, polský baron Emmerich Prus-Zabrze-Pinski. Proti němu vystoupil s žalobou o celé dědictví jistý hrabě Szepházy de Marosvár, synovec matky zesnulého, což se nás jinak netýká; a s nárokem na zboží Loukov jakýsi Ferdinand Karel Gregor, takto praděd mého klienta.

EMILIA: Kdy?

KOLENATÝ: Hned roku 1827.

EMILIA: Počkejte; tehdy musel být Ferdi ještě chlapec.

KOLENATÝ: Zcela správně. Tehdy chovanec Tereziánské akademie, zastoupený vídeňským advokátem. Jeho nárok na zboží Loukov se opíral o tato fakta: předně že zesnulý rok před smrtí se dostavil osobně, hochpersönlich, k správci Tereziánské akademie a prohlásil, že odevzdává das obengenannte Gut samt Schloss, Höfen, Meierhöfen und Inventar, tedy celé svrchupsané zboží na vydržování des genannten Minderjährigen, tehdy řečeného nezletilého Gregora, kterýžto řečený má býti, falls und sobald er majorenn wird, čili v termínu plnoletí uveden in Besitz und Eigentum, to jest v plné vlastnictví svrchupsaného zboží. Item o fakt, pro sekundo: že řečený nezletilý dostával na rozkaz a za živobytí zesnulého požitky a výkazy svrchupsaného zboží s titulem Besitzer und Eigentümer des Gutes Loukov, čímž tedy je podán důkaz tak zvaného naturálního držení.

EMILIA: Tedy tím by bylo všecko v pořádku, ne?

KOLENATÝ: Pardon. Proti tomu baron Emmerich Prus namítal, že darování svrchupsaného zboží není provedeno knihovně, totiž zápisem v gruntovní knize, že zesnulý nezanechal psaného testamentu a naopak — hingegen — ve své poslední hodince učinil ústní pořízení ve prospěch osoby jiné —

EMILIA: To není možno! Které osoby?

KOLENATÝ: Tady je háček, slečno. Počkejte, hned vám to přečtu. *Vylézá po žebříčku k registratuře.* To vám je legrace, uvidíte. Aha, tady je to. *Vyndá fascikl Gregor, usedne na poslední příčli a rychle listuje.* Zvzvzvzv, aha. „Das während des Ablebens des hochwohlgebornen Majoratsherrn Freiherrn Prus Josef Ferdinand von Semonitz vorgenommene Protokoll usw." Teda úmrtní protokol, slečno, který podesal nějaký páter, doktor a notář u smrtelné postele Josefa Pruse. Tak tedy: ... „umírající ... ve vysoké horečce ... otázán podepsaným notářem, má-li ještě nějaké přání ... prohlásil několikrát — wiederholten Male — že zboží Loukov — dasz das Allodium Loukov ... Herrn Mach Gregor zukommen soll ..." *Zavírá akta.* Herrn Mach Gregor. *Zastrkuje fascikl.* Nějakému panu Machovi, slečno. Nějakému Gregoru Machovi, čili po česku Řehoři Machovi, osobě tehdy nepovědomé a nezvěstné. *Zůstane sedět nahoře.*

EMILIA: Ale to je omyl! Pepi přec myslel určitě Gregora, Ferdi Gregora!

KOLENATÝ: Patrně, slečno; ale co je psáno, je psáno. Tehdy opravdu řečený Gregor namítal, že slovo „Mach" se ocitlo v ústní závěti jen nějakým přeslechnutím nebo přepsáním, že „Gregor" tam má být jménem vlastním a nikoliv křestním et caetera.

Ale litera scripta valet, — a Emmerich Prus podržel Loukov i celé dědictví.

EMILIA: A Gregor?

KOLENATÝ: Gregor nic. Zatím ten cousin Szepházy, podle všeho náramně zajímavý lotr, kdesi vyšťáral nějaké individium, které se náhodou jmenovalo Řehoř Mach. Tak tenhleten Mach se vám přihlásil u soudu, že prý zesnulý měl k němu tajné závazky — patrně choulostivého rázu —

EMILIA: To je lež!

KOLENATÝ: Zajisté. A že se hlásí o Loukovské dědictví; načež pan Řehoř Mach zmizel, nechávaje v rukou pana Szepháze notářský postup svých nároků na Loukov, — zač, to historie nepraví. A teď ten kavalír Szepházy procesoval jeho jménem o Loukov, a považte si, že to vyhrál. Nyčko byl Loukov zas jeho.

EMILIA: To je nesmysl!

KOLENATÝ: Švanda, co? A tehdy řečený Gregor začal proces proti Szepházovi: že dotyčný Řehoř Mach není de jure dědicem Loukova, že zesnulý činil ústní pořízení ve stavu vysoké horečky a kdesi cosi. Po dlouhém tahání to vyhrál, předešlý rozsudek zrušen, ale Loukov nebyl odevzdán Gregorovi, nýbrž zase Emmerichu Prusovi, rozumíte?

GREGOR: Víte, slečno, tomu se říká spravedlnost.

EMILIA: A proč to nedostal Gregor?

KOLENATÝ: Inu, drahá slečno, z těch a oněch vysoce formálních důvodů, a pak, vzhledem k tomu, že ani Řehoř Mach, ani Ferdinand Karel Gregor nebyl k zesnulému v poměru příbuzenském —

EMILIA: Ale počkejte! Vždyť to byl jeho syn!

KOLENATÝ: Kdo? Čí syn?

EMILIA: Gregor! Ferdi byl přece Pepiho syn!

GREGOR *vyskočí*: Jeho syn? Jak to víte?

KOLENATÝ *seběhne s žebříčku*: Jeho syn? A kdo byla, prosím, matka?

EMILIA: Matka? To byla ... jmenovala se Ellian Mac Gregor, zpěvačka z vídeňské Dvorní opery.

GREGOR: Jak že se jmenovala?

EMILIA: Mac Gregor. Víte, to je škotské jméno.

GREGOR: Slyšíte, doktore? Mac Gregor! Mac! Mac! Žádný Mach! Chápete už?

KOLENATÝ *usedá*: Ovšem. A proč pak se, slečno, její syn nejmenoval taky Mac Gregor?

EMILIA: Inu, z ohledu k matce — Ferdi totiž vůbec nepoznal svou matku.

KOLENATÝ: Ah tak. A máte na to, slečno, nějaké doklady?

EMILIA: Nevím. Tak dál.

KOLENATÝ: Tak dál. Nu, od té doby trvá proces o Loukovské zboží s nějakými přestávkami až po naše dny, tedy skoro sto let successive mezi několika generacemi Prusů, Szepházů a Gregorů a za výtečné právní pomoci doktorů Kolenatých. Dík této pomoci to prohraje poslední Gregor definitivně, a sice náhodou zrovna dnes odpoledne. Tak, a to je všecko.

EMILIA: A stojí ten Loukov za tolik tahaček?

GREGOR: To si myslím.

KOLENATÝ: Víte, v šedesátých letech byl na loukovské půdě otevřen uhelný důl. Cena se nedá ani přibližně odhadnout. Řekněme sto padesát milionů.

EMILIA: Nic víc?

GROGOR: Ne, nic víc. Mně by to stačilo.

KOLENATÝ: Drahá slečno, máte ještě nějaký dotaz?

EMILIA: Ano. Co potřebujete, abyste ten proces vyhrál?

KOLENATÝ: Inu, nejmilejší by mně byl pořádný psaný testament.

EMILIA: A víte o nějakém?

KOLENATÝ: Žádného není.

EMILIA: To je hloupé.

KOLENATÝ: Nepochybně. *Vstane.* Ještě nějaký dotaz?

EMILIA: Ano. Komu teď patří starý Prusův dům?

GREGOR: Právě mému odpůrci. Jaroslavu Prusovi.

EMILIA: A jak se říká těm skříním, co se do nich dávají staré spisy?

GREGOR: Archiv.

KOLENATÝ: Registratura.

EMILIA: Tak poslyšte, v Prusově domě bývala taková skříň. Každá zásuvka měla letopočet. A tam dával Pepi staré výkazy, účty a jiné krámy, rozumíte?

KOLENATÝ: Ano, to se dělává.

EMILIA: A na jedné zásuvce byl letopočet 1816. Víte, toho roku se Pepi seznámil s tou Ellian Mac Gregor. Na vídeňském kongresu nebo tak někdy.

KOLENATÝ: Aha!

EMILIA: A do té zásuvky schoval všechny dopisy, které od Elliany měl.

KOLENATÝ *usedá*: Jak to víte?

EMILIA: Nemusíte se mne ptát.

KOLENATÝ: Promiňte. Jak je libo.

EMILIA: Jsou tam také dopisy od správců a takových lidí, víte? Zkrátka hrozně mnoho starých papírů.

KOLENATÝ: Ano.

EMILIA: Myslíte, že to už někdo spálil?

KOLENATÝ: Snad. Dost možná. Ostatně uvidíme.

EMILIA: Půjdete se tam podívat?

KOLENATÝ: Zajisté. Ovšem dovolí-li pan Prus.

EMILIA: A když nedovolí?
KOLENATÝ: Což dělat!
EMILIA: Pak tu zásuvku musíte dostat jinak, rozumíte?
KOLENATÝ: Ano, o půlnoci s provazovým žebříkem, paklíči a tak dále. Slečno, slečno, vy máte názory o nás advokátech!
EMILIA: Ale vy to musíte dostat do rukou!
KOLENATÝ: Nu, uvidíme. A dál?
EMILIA: Jsou-li tam ty dopisy, — — pak je... mezi nimi... taková velká žlutá obálka —
KOLENATÝ: A v ní —
EMILIA: Prusův testament. Vlastnoruční a zapečetěný.
KOLENATÝ *vstane*: Pro živého boha!
GREGOR *vyskočí*: Víte to jistě?
KOLENATÝ: Prosím, co je v něm? jaký je?
EMILIA: Nu, v něm Pepi odkazuje... statek Loukov... svému nemanželskému synu Ferdinandovi... narozenému na Loukově... dne toho a toho. Datum jsem zapomněla.
KOLENATÝ: Výslovně?
EMILIA: Výslovně.
KOLENATÝ: A obálka je zapečetěna?
EMILIA: Ano.
KOLENATÝ: Původní pečetí Josefa Pruse?
EMILIA: Ano.
KOLENATÝ: Tak děkuju. *Sedne si.* A proč pak si z nás, slečno, vlastně děláte blázny?
EMILIA: Já? Ah tak, vy mi nevěříte.
KOLENATÝ: To se rozumí že ne. Ani slova.
GREGOR: Ale já jí věřím! Jak se můžete opovážit —
KOLENATÝ: Mějte rozum. Je-li obálka zapečetěna, jak může někdo vědět, co v ní je? No řekněte!

GREGOR: Ale —

KOLENATÝ: V obálce sto let zapečetěné!

GREGOR: Přes to —

KOLENATÝ: A v cizím domě! Nebuďte dětina, Gregore.

GREGOR: Já věřím a dost!

KOLENATÝ: Nu, jak chcete. Drahá slečno Martyová, vy máte zvláštní, zvláštní schopnost povídat . . . pohádky. Zvláštní slabost, opravdu. Trpíte tím častěji?

GREGOR: Oh, mlčte aspoň!

KOLENATÝ: Toť se ví, jako hrob. Naprostá diskretnost, slečno.

GREGOR: A abyste věděl, doktore, já doslova věřím všemu, co nám slečna řekla —

EMILIA: Jste aspoň gentleman.

GREGOR: — a proto, buď ihned pojedete do Prusova domu a požádáte o papíry z roku 1816 —

KOLENATÝ: To asi neudělám. Anebo —

GREGOR: — anebo požádám o tu službu prvního advokáta z telefonního adresáře a svěřím mu causu Gregor.

KOLENATÝ: Pro mne a za mne —

GREGOR: Dobrá. *Jde k telefonu a listuje v adresáři.*

KOLENATÝ *jde k němu*: Poslyšte, Gregore, nechte těch hloupostí. Vždyť jsme přátelé, ne? Myslím dokonce, že jsem býval vaším poručníkem.

GREGOR: Dr. Abeles Alfred, dvacet sedm šedesát jeden.

KOLENATÝ: Člověče, aspoň tohohle si neberte! To je má poslední rada. Chcete-li se nadobro ruinovat —

GREGOR *do telefonu*: Haló! Dvacetsedm šedesát jeden.

EMILIA: Dobře, Gregore!

KOLENATÝ: Nedělejte ostudu! Nedáte přece naši dědičnou causu takovému —

GREGOR *do telefonu*: Doktor Abeles? Tady Gregor v kanceláři —

KOLENATÝ *vytrhne mu sluchátko*: Počkejte. Pojedu.

GREGOR: K Prusovi?

KOLENATÝ: Třeba k čertu. Ale teď se mi odtud ani nehněte.

GREGOR: Doktore, nepřijdete-li za hodinu, zavolám —

KOLENATÝ: I kušte! — Pardon, slečno. A prosím vás, nepoblázněte mi ho nadobro. *Běží ven.*

GREGOR: Konečně!

EMILIA: Je opravdu tak hloupý?

GREGOR: Není. Je to jenom praktik. Neumí počítat se zázraky. Já jsem vždycky čekal na zázrak, a přišla jste vy. Dovolte, abych vám poděkoval.

EMILIA: Oh, nestojí za řeč.

GREGOR: Hleďte, mám skoro jistotu, že . . . že se ta závěť opravdu najde. Nevím proč vám tak nesmírně věřím. Snad proto, že jste tak krásná.

EMILIA: Jak jste stár?

GREGOR: Třicet čtyři. Slečno Martyová, od malička jsem žil jen tím, že musím dostat ty miliony. Nemůžete si představit, co to je. Žil jsem jako blázen, nedovedl jsem jinak — — — Kdybyste nebyla přišla —

EMILIA: Dluhy?

GREGOR: Ano. Dnes v noci bych se patrně musel zastřelit.

EMILIA: Nesmysl.

GREGOR: Nic vám neskrývám, slečno. Mně už nebylo pomoci. A najednou přijdete vy, přijdete bůh

ví odkud, slavná, úžasná, plná tajemství ... abyste mne zachránila! — Proč se smějete? Proč se mi smějete?

EMILIA: Hlouposti. Nic to není.

GREGOR: Budiž, nebudu mluvit o sobě. Drahá slečno, jsme sami. Zapřísahám vás, mluvte! Vysvětlete mi vše!

EMILIA: Co ještě? Řekla jsem až dost.

GREGOR: Jde tu o rodinné věci. Dokonce o jistá ... rodinná tajemství. Vy jste do nich zasvěcena nějakým neobyčejným způsobem. Proboha, řekněte mi vše!

EMILIA *vrtí hlavou*.

GREGOR: Nemůžete?

EMILIA: Nechci.

GREGOR: Jak víte o těch dopisech? Jak víte o tom testamentu? Odkud? Jak dávno? Kdo vám to všecko řekl? S kým jste ve spojení? Pochopte že ... musím vědět, co za tím je. Kdo jste? Co to vše znamená?

EMILIA: Zázrak.

GREGOR: Ano, zázrak. Ale každý zázrak se musí vysvětlit. Jinak je — jinak je nesnesitelný. Proč jste přišla?

EMILIA: Jak vidíte. Abych vám pomohla.

GREGOR: Proč mi chcete pomáhat? Proč právě mně? Jaký na tom máte zájem?

EMILIA: To je má věc.

GREGOR: Má také. Slečno Martyová, budu-li vám zavázán za vše, za jmění, za život sám, povězte mi: co vám za to smím položit k nohoum?

EMILIA: Co tím myslíte?

GREGOR: Co vám za to mám nabídnout, slečno Martyová?

EMILIA: Ah tak, vy mi chcete dát ... Říká se tomu provise, ne?

GREGOR: Proboha, jmenujte to jinak! Říkejte tomu jednoduše vděčnost; což vás může urazit, když —

EMILIA: Bah, mám sama dost.

GREGOR: Promiňte, jen chudák může mít dost. Bohatý nikdy ne.

EMILIA *překypí*: Tak se podívejme! Ten ničema mně nabízí peníze!

GREGOR *dotčen*: Odpusťte, nedovedu přijímat ... dobrodiní. *Pausa.* Slečno, říká se vám božská Marty. Ale v našem lidském světě by i princ z pohádky požádal ... o svůj podíl za takovou službu. Je to slušné a v pořádku. Rozumějte, já mluvím o milionech.

EMILIA: Už by chtěl rozdávat, ten maličký! *Jde k oknu, dívá se ven.*

GREGOR: Proč se mnou mluvíte jako s chlapcem? Dal bych půl dědictví, kdybyste — Slečno Martyová!

EMILIA: Nu?

GREGOR: Je to až nesnesitelné, jak se vedle vás cítím maličký. *Pausa.*

EMILIA *obrátí se*: Jak se jmenuješ?

GREGOR: Cože?

EMILIA: Jak se jmenuješ?

GREGOR: Gregor.

EMILIA: Jak?

GREGOR: Mac Gregor.

EMILIA: Křestním jménem, hlupáku!

GREGOR: Albert.

EMILIA: Maminka ti říká Bertíku, viď?

GREGOR: Ano. Totiž moje matka už zemřela.

EMILIA: Bah, všechno to jen umírá. *Pausa.*

GREGOR: Jaká ... jaká byla ... Ellian Mac Gregor?
EMILIA: Konečně! Že tě napadlo se na ni zeptat!
GREGOR: Víte o ní něco? Kdo byla?
EMILIA: Veliká zpěvačka.
GREGOR: Byla krásná?
EMILIA: Byla.
GREGOR: Milovala mého ... prapraděda?
EMILIA: Ano. Snad. Svým způsobem.
GREGOR: Kde zemřela?
EMILIA: ... Nevím. Tak dost, Bertíku. Až zase jindy.

Pausa.

GREGOR *přiblíží se k ní*: Emilie!
EMILIA: Pro tebe nejsem Emilie.
GREGOR: A co jsem já pro vás? Proboha, nedrážděte mne! Neponižujte mne! Myslete chvilku, že vám nejsem ničím zavázán; že jste jen krásná žena, která ... někoho oslnila. Poslyšte, chtěl bych vám říci ... Vidím vás poprvé ... Ne, nesmějte se mi! Vy jste strašlivě extravagantní.
EMILIA: Já se nesměju, Bertíku. Nebuď blázen.
GREGOR: Já jsem blázen. Nikdy jsem nebyl takový blázen jako teď. Vy, vy jste úžasně rozčilující. Jako bitevní alarm. Viděla jste už téci krev? To člověka rozběsní, do nepříčetnosti. A vy, to se cítí na první pohled: ve vás je něco hrozně divého Prožila jste mnoho? Poslyšte, já nechápu, že vás dosud nikdo nezabil.
EMILIA: Nezačínej!
GREGOR: Teď mne nechte mluvit! Byla jste na mne hrubá; to připraví o rozvahu. Jen jste sem vešla, a dýchlo to na mne ... jako z výhně. Co je to? Člověk hned větří a vzepne se jako zvíře. Vy vzbouzíte já nevím co strašného. Řekl vám to už někdo? Emilie, vy přece víte, jak jste krásná!

EMILIA *unaveně*: Krásná? Oh, neříkej to! Hleď!

GREGOR: Pro boha, co to děláte? Co to děláte s obličejem? *couvá.* Emilie, nedělejte to! Teď . . . teď vypadáte staře! To je hrozné!

EMILIA *tiše*: Tak vidíš. Jdi, jdi, Bertíku, nech mne! *Pausa.*

GREGOR: Odpusťte, byl jsem . . . Nevím co dělám. *Usedá.* Jsem směšný, že?

EMILIA: Bertíku, vypadám velmi staře?

GREGOR *nedívá se na ni*: Ne, jste krásná. K zbláznění krásná.

EMILIA: Víš co bys mi mohl dát?

GREGOR *zvedne hlavu*: Jak?

EMILIA: Tys mi sám nabízel . . . Víš, co bych od tebe chtěla?

GREGOR: Všechno je vaše.

EMILIA: Poslyš, Bertíku, umíš řecky?

GREGOR: Ne.

EMILIA: Nu vidíš, pak to nemá pro tebe ceny. Dej mi ty řecké listiny!

GREGOR: Jaké?

EMILIA: Ty, co dostal Ferdi, rozumíš, Gregor, tvůj pradědek. Od Pepi Pruse. Víš, je to . . . je to jen památka. Dáš mi to?

GREGOR: Já o žádných nevím.

EMILIA: Nesmysl, musíš je mít! Pepi přece slíbil, že mu je odevzdá! Proboha, Alberte, řekni, že je máš!

GREGOR: Nemám.

EMILIA *prudce vstane*: Cože? Nelži! Máš je, viď?

GREGOR *vstane*: Nemám.

EMILIA: Hlupáku! Já je chci! Já je musím mít, slyšíš? Najdi je!

GREGOR: Kde jsou?

EMILIA: Copak já vím? Hledej! Přines je! Vždyť proto sem jedu — Bertíku!
GREGOR: Ano.
EMILIA: Kde jsou? Proboha, přemýšlej trochu!
GREGOR: Nejsou u Pruse?
EMILIA: Vezmi mu je! Pomoz — pomoz mi — *Telefonní zvonek.*
GREGOR: Okamžik. *Běží k telefonu.*
EMILIA *klesá do lenošky*: Proboha, najdi, najdi je!
GREGOR *do telefonu*: Haló! Zde kancelář doktora Kolenatého. — Není tu. — Mám něco vyřídit? Zde Gregor. — Právě ten. — Ano. — — Ano. — Dobrá. Děkuju zdvořile. — *Pověsí telefon.* Hotovo.
EMILIA: Co?
GREGOR: Proces Gregor-Prus. Nejvyšší soud právě vynesl rozsudek. Zatím jen důvěrná zpráva.
AMILIA: A?
GREGOR: Prohrál jsem. *Pausa.*
EMILIA: Copak ten tvůj osel advokát to nemohl chvilku zadržet?
GREGOR *mlčky krčí rameny.*
EMILIA: Ale můžeš se ještě odvolat, ne?
GREGOR: Nevím. Myslím že ne.
EMILIA: To je hloupé. *Pausa.*
EMILIA: Poslíš, Bertíku, já ti zaplatím dluhy, rozumíš?
GREGOR: Co je vám do mne? Nechci.
EMILIA: Ty mlč! Zaplatím je a dost. A teď mi pomůžeš hledat ten rukopis.
GREGOR: Emilie —
EMILIA: Zavolej mi auto —

Vejde rychle DR. KOLENATÝ *a za ním* PRUS.

KOLENATÝ: Našli jsme! Našli! *Vrhá se před Emilii na kolena.* Milostivá, prosím milionkrát za odpu-

štění. Jsem staré hloupé zvíře a vy jste vševědoucí!

PRUS *podává Gregorovi ruku*: Gratuluju k skvělému testamentu.

GREGOR: Není proč. Právě jste proces vyhrál vy.

PRUS: Ale vy snad zažádáte o restituci?

GREGOR: Cože?

KOLENATÝ *vstává*: Ale to se rozumí, miláčku! Teď provedem restituci naší causy.

EMILIA: Bylo to tam?

KOLENATÝ: To se ví: testament, dopisy a ještě něco . . .

PRUS: Prosím, představte mne.

KOLENATÝ: Ah pardon. Slečno Martyová, to je pan Prus, náš úhlavní nepřítel.

EMILIA: Těší mne. Kde jsou ty dopisy?

KOLENATÝ: Které?

EMILIA: Od Elliany.

PRUS: Dosud u mne. Pan Gregor se o ně nemusí bát.

EMILIA: Dostane je?

PRUS: Bude-li dědit, zajisté. Na památku po . . . slečně pramatce.

EMILIA: Poslyš, Bertíku —

PRUS: Aha, vy dva se dobře znáte. Myslil jsem si to.

GREGOR: Pardon, poznal jsem slečnu Martyovou teprve —

EMILIA: Mlč! Bertíku, ty dopisy mně pak vrátíš, viď?

PRUS: Vrátit? Copak byly někdy vaše?

EMILIA: Oh ne. Ale Bertík mi je dá.

PRUS: Slečno, jsem vám nesmírně zavázán za vaše odhalení. Člověk konečně ví, co má v domě. Za to bych vám rád nabídl pěknou kytici.

EMILIA: Nejste štědrý. Bertík mně nabídl víc.

PRUS: Plný vůz květin, ne?

EMILIA: Ne, ale já nevím kolik milionů.

PRUS: A vy jste je přijala?

EMILIA: Bůh uchovej.

PRUS: Dobře jste udělala. Jen nic nebrat předem!

EMILIA: Copak nám něco schází?

PRUS: Nu, snad nějaká maličkost. Dejme tomu doklad, že ten syn Ferdinand je nesporně Ferdinand Gregor. Víte, tihle právníci jsou puntičkáři.

EMILIA: Nějaký . . . písemný doklad?

PRUS: Aspoň to.

EMILIA: Dobrá. Doktore, pošlu vám ráno něco takového.

KOLENATÝ: Jakže, vy to vozíte ssebou? Pro pána boha!

EMILIA *příkře*: Je to tak divné, co?

KOLENATÝ: I toto, já už se nedivím ničemu. Gregore, zavolejte si třeba dvacet sedm šedesát jeden.

GREGOR: Doktora Abelesa? Proč?

KOLENATÝ: Protože se mi, holenku, zdá, že — že — No, uvidíme.

PRUS: Slečno Martyová, zvolte si raději mou kytici.

EMILIA: Proč?

PRUS: Máte to rozhodně jistější.

O p o n a.

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Jeviště velkého divadla, prázdné, jen trochu nepořádku po včerejším představení: nějaké praktikábly, stočené dekorace, osvětlovací tělesa, celý holý a pustý rub divadla. V předu divadelní trůn na podiu.

POKLÍZEČKA: Pro pána, to bylo slávy. Viděl ste ty kytice?

STROJNÍK: Neviděl.

POKLÍZEČKA: Jak živa sem neviděla takovou slávu. Lidi řvali; já sem myslela, že to divadlo zbořej. Vona se ta Marty šla nejmíň padesátkrát děkovat, a lidi né a né přestat. Zrouna vám blázníli.

STROJNÍK: Poslouchejte, taková ženská musí mít peněz!

POKLÍZEČKA: No Ježíš! To si myslím, Kudrno. Dyť co se vydá jen za ty kytky. Helejte, támhle jich eště je celá kupa. Ani to šecko nevodvezla.

STROJNÍK: Šak já sem přišel chvilku poslouchat sem za kulisy; ale víte, v člověku se všechno třese, když vona zpívá.

POKLÍZEČKA: Já vám to řeknu, Kudrno: já sem dočista brečela. Poslouchám a najednou, co mně to teče po tváři; a já brečím.

PRUS *vejde.*

POKLÍZEČKA: Račíte hledat?

PRUS: Není tu slečna Marty? V hotelu mně řekli, že šla do divadla.

POKLÍZEČKA: Vona je u pana ředitele. Ale musí sem přijít, vona má něco v šatně.

PRUS: Dobrá, počkám. *Postaví se stranou.*

POKLÍZEČKA: To už je pátej. Čekaj na ni jako na klinice.

STROJNÍK: To mně nejde do hlavy, jestli taková ženská má taky mužský.

POKLÍZEČKA: A jo. A to jistě jo, Kudrno.

STROJNÍK: A sakra!

POKLÍZEČKA: Copak? Co ste se tak zakoukal?

STROJNÍK: Mně to ani nejde do hlavy. *Odejde.*

POKLÍZEČKA: To víš, to pro tebe není. *Odejde druhou stranou.*

KRISTINA *vejde:* Janku, pojď sem! Janku! Tady nikdo není.

JANEK PRUS *za ní:* Nevyhodí mně nikdo?

KRISTA: Ne, dnes se nezkouší. Ach bože, Janku, já jsem nešťastná!

JANEK: Proč? *Chce ji políbit.*

KRISTA: Ne, Janku, nelíbat. S tím už dost. Já — já mám teď jiné starosti. Já už na tebe nesmím myslet.

JANEK: Ale Kristo!

KRISTA: Měj rozum, Janku! Když to chci k něčemu přivést. — Já se musím docela změnit, vážně. Janku, když člověk pořád na něco myslí, a jen na to a jen na to, že se mu to musí podařit?

JANEK: To se rozumí.

KRISTA: Tak vidíš. Tak já musím myslet jenom na umění. Viď, že ta Marty je ohromná?

JANEK: Je, ale —

KRISTA: Tomu ty nerozumíš. To je ohromná technika. Já jsem ti nespala celou noc. Jen jsem se převalovala a trápila se, mám-li jít od divadla nebo ne — Kdybych aspoň něco maličko dovedla!

JANEK: Ale vždyť dovedeš!

KRISTA: Myslíš? Myslíš, že mám zpívat dál? Ale

pak všecko přestane, rozumíš? Pak musím dělat jen divadlo.

JANEK: Ale Kristo! Tu chvilku denně... dvakrát denně se mnou...

KRISTA *usedá na trůn*: To je právě to, že to není jen chvilka. To je to hrozné, víš, Janku? Já na tebe myslím celý den. Bože, ty jsi ničema! Jak pak mám potom něco udělat, když musím pořád na tebe myslet?

JANEK: A kdybys věděla, Kristo, jak já — Já už ani neumím myslet na nic než na tebe.

KRISTA: Ty můžeš, ty přece nezpíváš, a vůbec — Tak poslyš, Janku, na čem jsem se usnesla. Ale nesmíš nic namítat.

JANEK: Ne, to neplatí! To já nepřipustím! Já —

KRISTA: Prosím tě, Janku, nedělej mně to ještě těžší! Měj rozum, dítě: já už musím začít něco dělat, vážně. A vůbec, já nechci být chudá a neznámá holka, už k vůli tobě — A pak, mně se teprve tvoří hlas, a já nesmím mnoho mluvit.

JANEK: Tak já budu mluvit sám!

KRISTA: Ne, počkej. Já už jsem se rozhodla. Mezi námi je konec, Janku. Na dobro konec. Budeme se vidět jenom jednou denně.

JANEK: Ale —

KRISTA: A mezi tím si musíme být cizí, po celý den. Já budu strašně pracovat, Janku. Zpívat, přemýšlet a učit se a všecko. Já, víš, já bych chtěla být taková dáma, jako je ona. Pojď sem, ty hloupý, tady je ještě místo. Vedle mne. Vždyť tu nikdo není. Myslíš, že ona má někoho ráda?

JANEK *usedá na trůn vedle ní*: Kdo?

KRISTA: Ona, Marty.

JANEK: Marty? To se rozumí.

KRISTA: Vážně? Víš, to nechápu: když je tak veliká a slavná, jak by mohla mít někoho opravdu ráda... Ty nevíš, co to je, když má ženská někoho ráda. To ti je tak ponižující —

JANEK: Ale ani trochu!

KRISTA: Ne, vážně, to vy neznáte. Pak už na sebe nemyslí, šla by za ním jako služka... taková nesvá, taková jeho... Já bych se někdy tloukla!

JANEK: Ale —

KRISTA: A pak, každý se za Marty blázní. Pro ni to nemá žádnou cenu. Každý, na koho se podívá, vážně.

JANEK: To není pravda!

KRISTA: Já ti mám takový strach před ní —

JANEK: Kristinko! *Kradmo ji políbí.*

KRISTA *povoluje*: Ale Janku! Kdyby nás někdo viděl!

PRUS *poněkud vystoupí*: Já se nedívám.

JANEK *vyskočí*: Táta!

PRUS: Nemusíš utíkat. *Jde blíže.* Slečno Kristinko, jsem potěšen, že vás poznávám. Bohužel nemohu říci, že bych o vás už věděl. Kluk se mně mohl aspoň pochlubit!

KRISTA *sestoupila s trůnu a kryje Janka*: Prosím, pan Prus jen přišel, aby — aby —

PRUS: Který pan Prus?

KRISTA: Tady pan — pan —

PRUS: To je jenom Janek, slečno, a žádný pan Prus. Jak dlouho za vámi pálí?

KRISTA: Už rok.

PRUS: Tak vida! Ale neberte toho ničemu příliš vážně, slečno; já ho znám. A ty, mládě — Nu, nenechte se vyrušovat; ale tady je opravdu místo poněkud — poněkud nevhodné, že?

JANEK: Táto, jestli si myslíš, že mne uvedeš do rozpaků, — — tak se mýlíš.

PRUS: To je dobře. Muž nemá být nikdy v rozpacích.

JANEK: A nikdy bych si nepomyslil, že mne budeš takhle špehovat.

PRUS: Výborně, Janku! Jen se nedat!

JANEK: Já mluvím vážně. Jsou věci, do kterých si zapovídám — které — po kterých nikomu —

PRUS: Zcela správně, příteli. Podejte mi ruku.

JANEK *náhle s dětskou úzkostí, schovávaje ruce:* Ne, tati, prosím —

PRUS *podává ruku:* Nu tak —?

JANEK: Tati! *Podává mu zdráhavě ruku.*

PRUS *sevře mu ruku:* Tak je to dobře, vidíš? Kamarádsky a srdečně.

JANEK *křiví obličej, přemáhá se, konečně zařve bolestí a celý se zkřiví.* Aú!

PRUS *pouští ho:* Nu, hrdina; vydrží dost.

KRISTA *se slzami v očích:* To je surové!

PRUS *vezme ji lehce za ruku:* Tyhle zlaté ručičky mu to po straně vynahradí.

VÍTEK *vběhne:* Kristo! Kristinko! Aha, tady jsi. *Zarazí se.* Pan Prus?

PRUS: Nebudu rušit. *Ustoupí stranou.*

KRISTA: Co máš, tati?

VÍTEK: Jsi v novinách, Kristo! Píšou o tobě v novinách! A dokonce v kritice o Martyové! Považ, vedle Martyové!

KRISTA: Ukaž?

VÍTEK *rozevře noviny:* Tadyhle: „Úložku tu a tu — zpívala poprvé slečna Vítková.“ — To je dost hezké, viď?

KRISTA: A co máš tady?

VÍTEK: To jsou jiné noviny, tam nic není. To víš, jen Marty, Marty, samá Marty. Jako by na světě nebyl nikdo jiný než Marty.

KRISTA *šťastna*: Podívejte se, Janku, tady mne jmenují!

VÍTEK: Kristo, kdo je to?

KRISTA: To je pan Prus.

JANEK: Janek.

VÍTEK: Odkud ho znáš?

JANEK: Prosím, slečna byla tak laskava —

VÍTEK: Prosím, to mi poví má dcera sama. Pojď, Kristo!

EMILIA *vchází*; *mluví do kulis*: Děkuju vám, pánové, ale nechte mne už odejít. *Uvidí Pruse.* Jak, ještě jeden?

PRUS: Kdež pak, slečno Martyová; já si netroufám blahopřát. Jdu s něčím jiným.

EMILIA: Ale byl jste včera v divadle?

PRUS: Ovšem.

EMILIA: Nu proto. *Usedne na trůn.* Nikoho sem nevodit. Mám toho už dost. *Dívá se na Janka.* To je váš syn?

PRUS: Ano. Pojď blíž, Janku.

EMILIA: Pojďte sem, Janku, ať vás vidím. Byl jste včera v divadle?

JANEK: Ano.

EMILIA: Líbila jsem se vám?

JANEK: Ano.

EMILIA: Umíte mluvit něco jiného než ano?

JANEK: Ano.

EMILIA: Váš syn je hloupý.

PRUS: Stydím se za to.

GREGOR *vejde s kyticí.*

EMILIA: Aha, Bertík! Dej sem!

GREGOR: Za včerejší večer. *Podává kytici.*

EMILIA: Ukaž! *Vezme kytici, vyjme z ní etui.* Tohle si vem zpátky. *Vrací mu etui.* To jsi hodný, žes přišel. Děkuju za kytici. *Přivoní k ní a hodí ji na hromadu jiných.* Líbila jsem se ti?

GREGOR: Nelíbila. Váš zpěv až bolí. Je příliš dokonalý. A při tom —

EMILIA: Nu?

GREGOR: Vy se při tom nudíte. Je to nadlidské, co dovedete, je to omračující, ale — vám je strašně nudno. Jako by vás záblo.

EMILIA: Tys to cítil? Nu, snad máš trochu pravdu. Tak už jsem poslala tvému hloupému advokátovi ten dokument, víš? Ten o té Ellian. Co dělá proces?

GREGOR: Nevím. Nestarám se o to.

EMILIA: A to už kupuješ hlouposti v etuích, ty osle? Hned to doneseš zpátky! Zač's to koupil?

GREGOR: Co je vám po tom?

EMILIA: Vypůjčil si's, viď? Běhal jsi celé ráno po lichvářích, že? *Hrabe se v ruční taštičce, vytahuje hrst peněz.* Na, tady máš! Ber honem!

GREGOR *couvá*: Jak, vy mně nabízíte peníze? Co si myslíte!

EMILIA: Říkám ti, ber, nebo tě vytahám za uši!

GREGOR *vzplane*: To bych si vyprosil!

EMILIA: Jen se podívejte, on mně chce poroučet! Bertíku, nedopaluj! Já tě naučím dělat dluhy! Nu tak, vezmeš?

PRUS *ke Gregorovi*: Pro boha, zkoncujte to!

GREGOR *vytrhne jí peníze*: Máte divné rozmary. *Dá peníze Vítkovi.* Odevzdejte to v kanceláři. Depôt slečny Martyové.

VÍTEK: Ano, prosím.

EMILIA: Hej vy! To je pro něj, rozumíte?

VÍTEK: Ano, prosím.

EMILIA: Byl jste v divadle? Líbila jsem se vám?

VÍTEK: Můj bože, a jak! Hotová Strada!

EMILIA: Vy jste slyšel zpívat Stradu? Poslyšte, Strada pískala; to nebyl žádný hlas.

VÍTEK: Vždyť Strada zemřela už před sto lety!

EMILIA: Tím hůř! Měl byste ji slyšet. Strada! Prosím vás, co pořád máte s tou Stradou?

VÍTEK: Prosím za odpuštění, já — já ji samozřejmě neslyšel. Ale podle historie —

EMILIA: Poslyšte, historie lže. Já vám něco řeknu: Strada pískala a Corrona měla knedlík. Agujari byla husa a Faustina dýchala jako měch. To je ta vaše historie.

VÍTEK: Oh prosím... v tom oboru... co se týče hudby...

PRUS *s úsměvem*: Jen když nesáhnete panu Vítkovi na francouzskou revoluci.

EMILIA: Nač?

PRUS: Na francouzskou revoluci. To je jeho koníček.

EMILIA: Co na ní má?

PRUS: Nevím. Kdybyste se ho zeptala takhle na občana Marata —

VÍTEK: Oh ne, prosím! K čemu to!

EMILIA: Marat? Nebyl to ten poslanec, co se mu tak potily ruce?

VÍTEK: To není pravda!

EMILIA: Já už vím. Měl ruce jako ropucha, brr!

VÍTEK: Ale ne, to je omyl! To není o něm nikde psáno! Prosím za odpuštění —

EMILIA: Já to snad vím, ne? A jak se jmenoval ten veliký, ten od neštovic?

VÍTEK: Který, prosím?

EMILIA: Ten, co mu usekli hlavu.

VÍTEK: Danton?

EMILIA: Zrovna ten. Ten byl ještě horší.

PRUS: Proč?

EMILIA: Oh, nadobro zkažené zuby. Degutantní člověk.

VÍTEK *rozčilen*: Prosím, takhle se nesmí mluvit! To není historické! Danton... Danton neměl zkažené zuby. To nemůžete dokázat! A kdyby, tak na tom docela nic nezáleží. Docela nic!

EMILIA: Jak pak by nezáleželo? Vždyť je to degutantní.

VÍTEK: Ne, prosím, to nepřipustím! Danton — prosím za odpuštění, ale takhle se nesmí mluvit! Pak by nezbylo nic velkého v dějinách!

EMILIA: Nebylo nic velkého.

VÍTEK: Cože?

EMILIA: Jak živo nebylo nic velkého. Já to znám.

VÍTEK: Ale Danton —

EMILIA: Tak to vidíte: ten člověk se chce se mnou hádat.

PRUS: To je od něho nezdvořilé.

EMILIA: Oh ne, ale hloupé.

GREGOR: Mám přivést ještě pár lidí, abyste jim říkala hrubosti?

EMILIA: Není třeba. Přijdou sami. Přilezou po čtyřech.

KRISTINA: Janku, pojďme odtud!

EMILIA *zívá*: To je párek, ti dva? Jestli pak už byli v ráji?

VÍTEK: Jak, prosím?

EMILIA: Jestli už spolu měli.
VÍTEK: Pro boha, ne!
EMILIA: Vždyť na tom nic není! Vy byste jim to nepřál?
VÍTEK: Kristo, že to není pravda?
KRISTINA: Ale tati — — jak můžeš — —
EMILIA: Mlč, ty hloupá; co nebylo, bude. A nestojí to ani za to, víš?
PRUS: Co tedy stojí za to?
EMILIA: Nic. Vůbec nic.
HAUK-ŠENDORF *vejde s kyticí*: Dovolte, dovolte, prosím —
EMILIA: Kdo to zas je?
HAUK: Slečno, drahá slečno, dovolte, abych — — *Kleká před trůnem* Drahá slečno, kdybyste věděla... kdybyste... věděla... *Vzlyká*. Račte... odpustit...
EMILIA: Co se mu stalo?
HAUK: Vy... vy jste jí... tak... tak... podobna!
EMILIA: Komu?
HAUK: Eu-eugenii! Eugenii... Montez!
EMILIA *vstane*: Cože?
HAUK: Eugenii! Já... já ji totiž... znal... Bože, vždyť... vždyť je tomu... padesát let!
EMILIA: Kdo je ten dědeček?
PRUS: Hauk-Šendorf, slečno.
EMILIA: Max? *Sestoupí s trůnu.* Ale bože, vstaňte přec!
HAUK *zvedá se*: Směl... směl bych vám říkat... Eugénia?
EMILIA: Říkejte mi jak chcete. Jsem jí tak podobna?
HAUK: Podobna? Drahá slečno, včera... včera v divadle jsem myslel, že... že je to... že je to ona! Ona, Eugénia!... Kdybyste věděla!... I ten hlas...

Oči... Byla tak krásná!... Můj bože, a čelo... *Náhle zaražen.* Ale vy jste větší.

EMILIA: Větší? To snad ne.

HAUK: O kus větší. Račte dovolit, Eugénia mi šla... potud. Mohl jsem ji políbit na čelo.

EMILIA: Jinam ne?

HAUK: Jak... jak, prosím? Vy jste... celá ona! Drahá slečno, smím vám podat tady tu kytičku?

EMILIA *bere kytici*: Děkuju.

HAUK: Kdybych se na vás mohl vynadívat!

EMILIA: Ale sedněte si, můj milý! Bertíku, židli! *Usedá na trůn.*

JANEK: Prosím, já přinesu. *Běží pro židli.*

KRISTA: Tam ne! *Běží za ním.*

PRUS *k Haukovi*: Cher comte —

HAUK: Bože, to je pan Prus! Račte odpustit, já... já jsem vás neviděl. A to mám radost! Jak se vede?

PRUS: Jak se vede?

HAUK: A co dělá váš proces? Zbavil jste se toho chlapa?

PRUS: Kdepak! Dovolte, Gregore, abych vás představil...

HAUK: To je pan Gregor? A to mne těší. Jak se račte?

GREGOR: Děkuju. *Janek a Kristina přinášejí židle.*

EMILIA: Hej vy, proč jste se pohádali?

JANEK: Prosím, to jen tak . . .

EMILIA: Sedněte si, Maxi.

HAUK: Děkuju zdvořile. *Usedá.*

EMILIA: Vy tam, posaďte se. Bertík si mně může sednout na klín.

GREGOR: Příliš laskava.

EMILIA: Když nechceš, postůj.

HAUK: Krásná a božská slečno, na kolenou vás prosím za odpuštění.

EMILIA: Proč?

HAUK: Jsem starý blázen. Co vám je po nějaké dávno mrtvé ženě?

EMILIA: Copak je mrtva?

HAUK: Ano.

EMILIA: To je hloupé.

HAUK: Padesát let mrtva. Já jsem ji totiž miloval. Tehdy, před padesáti lety.

EMILIA: Ano.

HAUK: Říkali jí Gitána. Víte, cikánka. A ona byla cikánka. Říkali jí la chula negra. Totiž tam dole, v Andalusii. Já jsem byl totiž tehdy na vyslanectví v Madridě, račte rozumět. Před padesáti léty. Osmnáct set - sedmdesát.

EMILIA: Ano.

HAUK: Víte to, že zpívala a tančila na trzích? Alza! Ola! Bože, jak po ní bláznil celý svět! Vaya, Gitána! a do toho kastaněty... Račte rozumět, já byl tehdy mlád... a ona, ona byla...

EMILIA: ... cikánka.

HAUK: Ano, zcela správně, cikánka. Nic než oheň. Bože, to se nezapomene, to se nezapomene... Věřila byste, že se člověk potom už nevzpamatuje? Já jsem, pak zůstal pro celý život jako pitomý.

EMILIA: Oh!

HAUK: Já jsem totiž idiot, slečno. Hauk idiot. Já jsem, bože, jak se tomu říká?

GREGOR: Slabomyslný.

HAUK: Zcela správně, slabomyslný. Všecko jsem nechal tam, u ní, račte rozumět? Já už jsem pak nežil, to byla jen dřímota... Vaya quérida! Salero!

Mi dios, jak, jak jste jí podobna! Eugénia! Eugénia! *Rozpláče se.*

PRUS: Hauku, pozor.

HAUK: Ano, ano ... Prosím za odpuštění ... Měl bych už jít, že ano?

EMILIA: Na shledanou, Maxi.

HAUK: Zcela správně. Já ... já ještě za vámi přijdu, že? *Vstává.* Račte dovolit, abych se nejuctivěji poroučel. Bože, když se tak na vás dívám —

EMILIA *nakloní se*: Polibte mne!

HAUK: Jak, prosím?

EMILIA: Besa me, bobo, bobazo!

HAUK: Jesús mil veces, Eugénia —

EMILIA: Animal, un besito!

HAUK *políbí ji*: Eugénia, moza negra — niňa — quérida — carísima —

EMILIA: Chite, tonto! Quita! Fuera!

HAUK: Es ella, es ella! Gitána endiablada, ven conmigo, pronto!

EMILIA: Ja no lo soy, loco! Ahora callate! Vaya! Hasta maňana, entiendes?

HAUK: Vendré, vendré, mis amores!

EMILIA: Vaya!

HAUK *couvá*: Ay, por Dios! Cielo de mi, es ella! Sí, es ella! Eugénia —

EMILIA: Caramba, vaya! Fuera!

HAUK *ustupuje*: Vendré! Hijo de Dios, ella misma! *Odejde.*

EMILIA: Další. Kdo mi co chce?

VÍTEK: Prosím za odpuštění. Kdybyste ráčila podepsat pro mne ... pro Kristinku ... vaši fotografii.

EMILIA: Hlouposti. Ale Kristince to udělám. Péro! *Podpisuje.* Tak, sbohem.

VÍTEK *uklání se*: Tisíceré díky! *Odchází s Kristou.*

EMILIA: Další. Nikdo víc?

GREGOR: Až budete sama.

EMILIA: Až jindy. Nikdo tedy? — Nu, půjdu.

PRUS: Prosím, jen okamžik.

EMILIA: Chcete něco?

PRUS: Patrně.

EMILIA *zívá*: Budiž. Ven s tím!

PRUS: Chtěl jsem se vás jenom zeptat — vy totiž víte ledacos o Josefu Prusovi a tak dále, že ano?

EMILIA: Možná.

PRUS: Tedy je-li vám náhodou známo jedno jméno.

EMILIA: Které?

PRUS: Řekněme Makropulos.

EMILIA: *prudce vstane*: Cože?

PRUS *vstane*: Je-li vám známo jméno Makropulos.

EMILIA *přemáhá se*: Mně? — — Ani dost málo ... To je poprvé, co slyším ... Oh, jděte všichni! Jděte! Nechte mne konečně!

PRUS *ukláni se*: Lituji neskonale —

EMILIA: Vy ne! Vy počkat! A co se ten Janek tak omámil? Ať už jde!

JANEK *odejde.*

EMILIA *ke Gregorovi*: A co ty tu chceš?

GREGOR: Musím s vámi mluvit.

EMILIA: Teď nemám na tebe kdy.

GREGOR: Musím s vámi mluvit.

EMILIA: Prosím tě, Bertíku, nech mne! Jdi, milý, jdi teď! Přijď třeba za chvíli!

GREGOR: Přijdu. *Chladná poklona k Prusovi, odejde.*

EMILIA: Konečně! *Pausa.*

PRUS: Promiňte, slečno; nevěděl jsem, že se vás to jméno tak dotkne.

EMILIA: Co víte o věci Makropulos?

PRUS: Na to se přece já ptám vás.

EMILIA: Co víte o věci Makropulos!

PRUS: Prosím, slečno, sedněte si; bude to snad trochu obšírné. *Oba usednou. Pomlčka.* Především, slečno, dovolte mi — důvěrnou otázku. Snad příliš důvěrnou.

EMILIA *mlčky kývne.*

PRUS: Máte nějaký ... zvláštní zájem na osobě pana Gregora?

EMILIA: Ne.

PRUS: Záleží vám tuze na tom, aby to vyhrál?

EMILIA: Ne.

PRUS: Děkuju vám. Nechci vyzvídat, slečno, odkud víte, co všecko je v zamčených skříních mého domu. Je to patrně vaše tajemství.

EMILIA: Ano.

PRUS: Dobrá. Věděla jste, že tam jsou ty jisté dopisy. Věděla jste, že tam je Prusův odkaz ... dokonce pod pečetí! Mimochodem řečeno, věděla jste, že tam je — ještě něco?

EMILIA *vzrušena vstane:* A co? Vy jste tam něco našli? Poslyšte, co je to?

PRUS: Nevím. Na to bych se sám rád zeptal.

EMILIA: Vy nevíte, co to je?

PRUS: A vy to víte?

EMILIA: Vždyť jste mi dosud neřekl...

PRUS: Myslil jsem, že vám to řekl Kolenatý ... nebo Gregor.

EMILIA: Ani slova.

PRUS: Nu, je to jen zapečetěná obálka, a na ní napsáno rukopisem Josefa Pruse: „Do rukou mého syna Ferdinanda.“ Nic víc. Bylo to u té závěti.

EMILIA: A vy jste to neotevřel?

PRUS: Ne. Nepatří to mně.

EMILIA: Tedy mi to dejte!

PRUS *vstane:* Jak to? Proč vám?
EMILIA: Protože to chci! Protože — protože —
PRUS: Nu?
EMIIA: Protože mám na to jakési právo!
PRUS: Smím vědět, jaké?
EMILIA: Ne. *Usedá.*
PRUS: Hm. *Usedá.* Je to patrně ... zas vaše tajemství.
EMILIA: Ovšem. Dáte mi to?
PRUS: Ne.
EMILIA: Dobrá, tedy mi to dá Bertík. Patří to beztoho jemu.
PRUS: To se ukáže. Můžete mi říci, co je v té obálce?
EMILIA: Ne. *Pausa.* Co víte o ... věci Makropulos.
PRUS: Pardon. Co víte vy o té, kterou nazýváte Ellian Mac Gregor?
EMILIA: Máte její dopisy.
PRUS: Vy snad víte bližší věci. Je vám něco známo o té ... běhně?
EMILIA *vyskočí:* Dovolte!
PRUS *vstane:* Ale drahá slečno —
EMILIA: Opovažte se! Jen se opovažte tak mluvit!
PRUS: Co je vám? Co vám záleží na nějaké pochybné ženě ... před sto lety?
EMILIA: Ano. Docela nic. *Usedá.* Byla to tedy běhna?
PRUS: Víte, četl jsem její dopisy. Úžasně vášnivý typ, ta ženská.
EMILIA: Oh, neměl jste je číst...
PRUS: Jsou tam narážky na... prazvláštní intimnosti, Nejsem mladík, slečno, ale přiznám se, že ... nejhorší roué nemá tolik ... zkušeností v jistých věcech, jako ta galantní dívka.
EMILIA: Chtěl jste říci nevěstka.
PRUS: To nestačí, slečno.

EMILIA: Víte co? Dejte mi ty dopisy!

PRUS: Snad vás zajímají... právě ty intimní podrobnosti?

EMILIA: Možná. *Pausa.*

PRUS: Víte co bych rád věděl?

EMILIA: Nu?

PRUS: Jaká jste v lásce.

EMILIA: Teď zase vy myslíte na... intimní podrobnosti.

PRUS: Možná.

EMILIA: Snad vám připomínám takovou Ellian?

PRUS: Bůh uchovej! *Pausa.*

EMILIA: Nuže: byla dobrodružka; byla prostopášná; nic horšího?

PRUS: Jak se opravdu jmenovala?

EMILIA: Ellian Mac Gregor. Vždyť to máte na těch dopisech.

PRUS: Pardon, tam je jenom E. M. Nic víc.

EMILIA: To samozřejmě znamená Ellian Mac Gregor.

PRUS: To může samozřejmě znamenat ledacos. Třeba Emilia Marty, Eugenie Montez nebo tisíc jiných jmen.

EMILIA: Ale je to Ellian Mac Gregor, Škotka.

PRUS: Nebo spíš — Elina Makropulos, Řekyně z Kréty.

EMILIA: Zlořečeně!

PRUS: Hleďme, vy jste to tedy věděla?

EMILIA *vztekle*: Dejte mi pokoj! *Pausa.*

EMILIA *zvedne hlavu*: U čerta, jak to víte?

PRUS: Velmi prostě. V té závěti je řeč... o jakémsi Ferdinandovi, narozeném v Loukově 20. listopadu 1816. To bylo včera; a dnes ráno ve tři mne loukovský děkan vedl v košili do matriky; chudák mi svítil lucernou. A tam jsem to našel.

EMILIA: Co jste našel?

PRUS: Matriční zápis. Tohle. *Vyjme zápisníček a čte.* Nomen infantis: Ferdinand Makropulos.Dies nativitatis: 20. listopad 1816. Thorus nemanželský. Otec vynechán. Mater: Elina Makropulos, rozená na Kretě. To je vše.

EMILIA: Nic víc nevíte?

PRUS: Ne, nic víc. Ale tohle stačí.

EMILIA: Chudáček Gregor! Teď Loukov zůstane vám, že?

PRUS: Aspoň pokud se nepřihlásí nějaký pan Makropulos.

EMILIA: A ta zavřená obálka?

PRUS: Oh, bude pro něho dobře uložena.

EMILIA: A nepřihlásí-li se žádný Makropulos?

PRUS: Pak zůstane prostě zavřena. A nikdo jí nedostane.

EMILIA: Tedy se přihlásí, rozumíte? A vy přijdete o Loukov!

PRUS: Bohu poručeno.

EMILIA: Jak můžete být tak hloupý! *Pausa.* Poslyšte, dejte mi raději tu obálku!!

PRUS: Je mi líto, že o tom ještě mluvíte.

EMILIA: Tedy si pro ni přijde ten Makropulos.

PRUS: Hm, kdo je to? Kde ho máte? V kufru?

EMILIA: Chcete to vědět? Je to Bertík Gregor.

PRUS: Hleďme už zase on?

EMILIA: Ano. Elina Makropulos a Ellian Mac Gregor, to byla jedna osoba. Mac Gregor bylo její divadelní jméno, rozumíte?

PRUS: Dokonale. A Ferdinand Gregor byl její syn?

EMILIA: Vždyť vám to říkám.

PRUS: Proč pak se tedy nejmenoval Makropulos?

EMILIA: Protože . . . protože Ellian chtěla, aby to jméno zmizelo se světa.

PRUS: Nu, nechme toho, slečno.

EMILIA: Vy mi nevěříte?

PRUS: To jsem neřekl. Ani se dokonce neptám, odkud to víte.

EMILIA: Ale bože, nač to ještě tajit? Já vám to řeknu, Pruse, ale nechte to pro sebe. Ta Ellian . . . ta Elina Makropulos byla . . . má teta.

PRUS: Vaše teta?

EMILIA: Ano, sestra mé matky. Teď víte všecko.

PRUS: Zajisté, tím se všechno náramně prostě vysvětluje.

EMILIA: Tak vidíte!

PRUS *vstane*: Škoda jen, že to není pravda, slečno Martyová.

EMILIA: Chcete říci, že lžu?

PRUS: Bohužel. Kdybyste řekla, že byla prababičkou vaší tety, bylo by to aspoň trochu pravděpodobnější.

EMILIA: Oh, máte pravdu. *Pausa. Podá Prusovi ruku.* Sbohem.

PRUS *líbá jí ruku*: Smím vám jindy projevit svou nesmírnou úctu?

EMILIA: Děkuju. *Prus odchází.* Počkejte! Zač byste mi prodal tu zavřenou obálku?

PRUS *obrátí se*: Jak, prosím?

EMILIA: Koupím ji! Koupím ty dopisy! Dám, kolik budete chtít!

PRUS *vrací se k ní*: Pardon, slečno, o tom nemohu jednat tady — a s vámi. Prosím, pošlete ke mně někoho jiného.

EMILIA: Proč?

PRUS: Abych s ním vyrazil dveře. *S lehkou poklo-*

nou odejde. Pausa. Emilia sedí bez hnutí, s očima zavřenýma. Vejde GREGOR, *zůstane tiše stát.*

EMILIA *po chvíli*: To jsi ty, Bertíku?

GREGOR: Proč máte zavřené oči? — Vypadáte, jako byste trpěla. — Co je vám?

EMILIA: Unavena. Mluv tiše.

GREGOR *blíží se k ní*: Tiše? Varuju vás. Budu-li mluvit tiše, nebudu vědět, co mluvím; budu vám říkat bláznivé věci. Slyšíte, Emilie? Zakažte mi mluvit tiše! Já vás miluju. Jsem posedlý. Miluju vás. Vy se nesmějete? Čekal jsem, že vyskočíte a dáte mi pohlavek. Byl bych vás miloval tím zběsileji. Já vás miluju. Copak spíte?

EMILIA: Zima, Bertíku. Je chladno. Ať se nenachladíš.

GREGOR: Já vás miluju. Střezte se, Emilie. Jste ke mně sprostá, ale i to mi dělá rozkoš. Hrozím se vás, ale i to je rozkoš. Chtěl bych vás škrtit, když mne ponižujete. Chtěl bych — — Jsem blázen, Emilie; asi vás zabiju. Ve vás je něco odporného; ale i to je rozkoš. Vy jste zlá, nízká a strašná. Bezcitné zvíře.

EMILIA: Nejsem, Bertíku.

GREGOR: Jste. Nic vám ničím není. Studená jako nůž. Jako byste z hrobu vstala. Poslyšte, je to zvrhlost vás milovat. A já vás miluju. Já vás miluju, až bych si rval maso s těla.

EMILIA: Líbí se ti jméno Makropulos? Řekni.

GREGOR: Přestaňte! Nedrážděte! Nechal bych si život stát, kdybych vás dostal. Budete moci se mnou dělat, co budete chtít. Ať je to cokoliv, cokoliv neslýchaného. Miluju vás; jsem ztracený člověk, Emilie.

EMILIA: Tedy poslyš, teď běž k tomu svému advo-

kátovi. Aby ti hned vrátil ten dokument, co jsem mu poslala.

GREGOR: Je falešný, co?

EMILIA: Na mou duši, Alberte, není. Ale musíme mít jiný, víš, na jméno Makropulos. Počkej, já ti to vysvětlím: Ellian —

GREGOR: Nechte si to. Mám až potud vašich klíček.

EMILIA: Ne, počkej. Musíš být bohatý, Bertíku! Já chci, abys byl hrozně bohatý.

GREGOR: Budete mne milovat?

EMILIA: Přestaň už! Bertíku, tys mně slíbil, že mi opatříš ty řecké papíry. Má je Prus, slyšíš? A ty musíš dědit, abys je dostal!

GREGOR: Budete mne milovat?

EMILIA: Nikdy, rozumíš? Nikdy!

GREGOR *usedne*: Já vás zabiju, Emilie.

EMILIA: Hlouposti. Kdybych ti řekla tři slova, bylo by po všem, bylo by po všem — — Koukejme, mne by chtěl zabít! Vidíš tady na krku, tu jizvu? To mne taky chtěl jeden zabít; a já se ti nebudu svlékat do naha, abys viděl, co jich už mám, těch vašich památek! Copak jsem jenom pro vaše zabíjení?

GREGOR: Já vás miluju.

EMILIA: A tak se zab, hlupáku! To toho bude! To je krámů s tou vaší láskou! Oh, kdybys věděl... kdybys věděl, jak jste směšni, vy lidé! Kdybys věděl, jak jsem unavena! Kdybys věděl, jak je mi všecko jedno! Oh, kdybys věděl!

GREGOR: Co je vám?

EMILIA *lomí rukama*: Nešťastná Elina!

GREGOR *tiše*: Pojďte, Emilie, odjedeme. Nikdo vás nikdy nemiloval tolik jako já. Já vím — já vím, ve

vás je něco zoufalého a strašného. Emilie, jsem mlád a silný; mohu vás zaplavit láskou; vy zapomenete — A pak mne odvrhněte jako slupku. Slyšíte, Emilie?

EMILIA *pravidelně a slyšitelně chrápe.*

GREGOR *vstane pobouřen*: Co je to? — Spí! — Děláte si blázna? — Spí. Jako opilec. *Vztahuje k ní ruce.* Emilie, to jsem já — já — Nikdo tu není — *Nakláni se těsně k ní.*

POKLÍZEČKA *stojí opodál, varovně a přísně zakašle.*

GREGOR *vztyčí se*: Co je? — Ah tak, vy — Slečna usnula. Nebuďte jí. *Políbí Emilii ruku a odběhne.*

POKLÍZEČKA *přiblíží se k Emilii a mlčky na ni pohlíží.* A mně jí je tak nějak líto. *Odejde.*

Pausa. Ze zákulisí vystoupí JANEK, *zastaví se na deset kroků a omámí se na Emilii.*

EMILIA *pohne se*: To jsi ty, Bertíku?

JANEK *couvne*: Ne, prosím. Jenom Janek.

EMILIA *posadí se*: Janek? Pojďte sem, Janku. Chtěl byste pro mne něco udělat?

JANEK: Ano, prosím.

EMILIA: Všecko, co budu chtít?

JANEK: Ano.

EMILIA: Něco velkého, Janku. Hrdinský kousek.

JANEK: Ano.

EMILIA: A — budete za to něco žádat?

JANEK: Ó, nic, prosím.

EMILIA: Pojďte blíž. Víte, že to je od vás hezké? Poslyšte, váš táta má doma zavřenou obálku, a na ní je napsáno: „Do rukou mého syna Ferdinanda". Má ji ve stole, v pokladně nebo já nevím kde. Compris?

JANEK: Ano, prosím.

EMILIA: Přineste mi ji.
JANEK: Dá mně ji táta?
EMILIA: Nedá. Musíte mu ji vzít.
JANEK: To nejde.
EMILIA: Á, chlapeček se bojí táty.
JANEK: Nebojím, ale —
EMILIA: Ale? Janku, na mou čest, je to jen památka — bez ceny — Já bych ji tolik chtěla!
JANEK: Já — já se pokusím.
EMILIA: Jistě?
PRUS *vystoupí ze stínu*: Nenamáhej se, Janku. Je v pokladně.
JANEK: Táto, už zase —
PRUS: Jdi! *K Emilii.* Hleďte, slečno, náhoda. Myslel jsem, že brousí kolem divadla k vůli své Kristince, a zatím —
EMILIA: A proč vy jste brousil kolem divadla?
PRUS: Čekal jsem — na vás.
EMILIA *přistoupí těsně k němu*: Tedy mi dejte tu obálku!
PRUS: Není moje.
EMILIA: Přineste mi ji!
PRUS: Ah — Kdy?
EMILIA: Dnes v noci.
PRUS: — — — Platí.

O p o n a.

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Hotelový pokoj. V levo okno, v pravo dveře na chodbu. Ve středu vchod do ložnice Emiliiny, oddělené závěsem.

EMILIA *vychází z ložnice v peignoiru. Za ní* PRUS *ve smokingu, ale bez límce. Prus usedne mlčky v pravo. Emilie jde k oknu a vytáhne rolettu. Slabý ranní úsvit.*

EMILIA *obrátí se od okna*: Nu? *Pausa. Jde blíže.* Dejte mi ji. *Pausa.* Slyšíte? Dejte mi tu obálku.

PRUS *mlčky vytáhne z náprsní kapsy koženou tobolku, z ní vyjme zapečetěnou obálku a beze slova ji hodí na stolek.*

EMILIA *vezme obálku a jde s ní k toiletnímu stolku; zde usedne, rozsvítí lampičku a prohlíží pečeti na obálce; váhá, pak rychle vlásničkou roztrhne obálku a vyjme z ní sežloutlý složený rukopis. Čte, prudký výdech radosti, pak složí rychle rukopis a skryje jej za ňadry. Vstane.* Dobrá! *Pausa.*

PRUS *tiše*: Okradla jste mě.

EMILIA: Měl jste... co jste chtěl.

PRUS: Okradla jste mě. Studená jako led. Jako bych držel mrtvou... *Zachvěje se.* A proto jsem zpronevěřil cizí papíry! Děkuju pěkně!

EMILIA: Je vám líto zavřené obálky?

PRUS: Je mně líto, že jsem vás poznal... Neměl jsem ji dávat. Jako bych ji byl ukradl. Hnus! Hnus!

EMILIA: Chcete snídat?

PRUS: Nechci nic. Nic. *Vstane a jde k ní.* Ukažte se! Ukažte se, ať vidím! — Nevím, co jsem vám vlastně dal; snad to má nějakou cenu, ale... i kdyby to mělo jen tu cenu, že to bylo zapečetěno, jen tu cenu, že jsem to neznal — *Mávne rukou.*

EMILIA *vstane*: Chcete mně naplivat do tváře?

PRUS: Ne, ale sobě.

EMILIA: Oh, posložte si. *Klepání. Jde ke dveřím.* Kdo je to?

KOMORNÁ *za scénou*: Já, slečno.

EMILIA: Pojď dál. *Odemkne.* Něco jíst!

KOMORNÁ *vejde v nočním kabátku a spodničce, udýchaná*: Prosím, slečno, není tady pan Prus?

PRUS *otočí se*: Co je?

KOMORNÁ: Je tu sluha pana Pruse. Že s ním musí mluvit. Že mu něco nese.

PRUS: Jak u čerta ví — Řekněte, ať počká. Ne, zůstaňte. *Odejde do ložnice.*

EMILIA: Učešeš mne. *Usedne před toiletním stolkem.*

KOMORNÁ *rozpouští jí vlasy:* Bože, to jsem se lekla! Pro mne přiběh' portýr, že tu je ten sluha a že chce k vám. A on vám ten sluha je zrovna bez sebe, ani mluvit nemůže. A do mne jako když střelí. Něco se muselo stát, slečno.

EMILIA: Pozor, taháš.

KOMORNÁ: A bledý je jako stěna, ten sluha. Já se tak lekla —

PRUS *vyjde spěšně z ložnice v límci a kravatě*: Pardon, okamžik. *Odejde v pravo.*

KOMORNÁ *kartáčuje vlasy:* To je velký pán, že? Já bych hrozně chtěla vědět, co se stalo. Kdybyste viděla, slečno, jak se ten sluha třás...

EMILIA: Dáš mi pak udělat vajíčka.

KOMORNÁ: A měl v ruce nějaké psaní či co. Měla bych jít poslouchat?

EMILIA *zívá*: Kolik je hodin?

KOMORNÁ: Sedm pryč.

EMILIA: Zhas to světlo a mlč. *Pausa.*

KOMORNÁ: A pysky měl zrovna modré, ten sluha.

Já myslela, že omdlí nebo co. A takové slzy v očích —

EMILIA: Vždyť mně vytrháš vlasy, ty pitomá! Ukaž hřeben! Na, koukej, co tu je vyškubaných vlasů!

KOMORNÁ: Když se mně třesou ruce! Něco se muselo stát —

EMILIA: Proto si nenechám trhat vlasy. Dělej! *Pausa.*

PRUS *vrací se z chodby, v ruce neotevřený list, jejž mechanicky uhlazuje.*

EMILIA: To bylo krátké.

PRUS *hledá rukou židli a usedá.*

EMILIA: Co budete snídat?

PRUS *chraptivě:* Pošlete... to děvče...

EMILIA: Jdi tedy. Až zazvoním. Jdi!

KOMORNÁ *odejde.*

EMILIA *po pause*: Nu tedy?

PRUS: Janek... se zastřelil.

EMILIA: Jděte!

PRUS: Hlavu... rozbitou. K nepoznání. Je mrtev.

EMILIA: Chudáček. Kdo vám to píše?

PRUS: Sluha to řekl. Tohle... psal Janek. Našli to u něho... Tady, krev —

EMILIA: Co píše?

PRUS: Bojím se... otevřít... Jak, jak, jak jen mohl vědět, že jsem u vás? Proč mně to poslal sem? Myslíte, že...

EMILIA: Že vás viděl.

PRUS: Proč to udělal? Proč... se zabil?

EMILIA: Přečtěte si to.

PRUS: Nechcete si to... vy přečíst dříve?

EMILIA: Ne.

PRUS: Myslím, — že se to týká také vás — Otevřte to vy —

EMILIA: Ah ne. —

PRUS: Měl bych jít za ním — Měl bych... Mám to otevřít?

EMILIA: Ale ano.

PRUS: Budiž. *Roztrhne obálku a vyjme list.*

EMILIA *dělá si manicuru.*

PRUS *potichu čte*: O! *Upusti dopis.*

EMILIA: Kolik že mu bylo let?

PRUS: Proto, proto tedy!

EMILIA: Ubohý Janek!

PRUS: Miloval vás...

EMILIA: Ah?

PRUS *zavzlyká*: Můj jediný, můj jediný — *Zakryje si tváře. Pausa.* Osmnáct let, osmnáct let mu bylo! Janku! Můj chlapče! *Pausa.* Kriste, Kriste, býval jsem... příliš tvrdý k němu! Nikdy jsem ho nepohladil, nikdy... nepolaskal, nikdy nepochválil.... A když mne to táhlo, abych ho... aspoň políbil, myslel jsem: ne, ať je tvrdý... tvrdý jako já... tvrdý pro život... Já ho vůbec neznal! Ó bože, jak mne ten chlapec zbožňoval!

EMILIA: To jste nevěděl?

PRUS: Kriste, kdyby byl ještě živ! Tak hloupě, tak nesmyslně se zamiluje — — Viděl mne jít k vám... dvě hodiny čekal u vrat... pak jde domů a ...

EMILIA *vezme hřeben a češe se*: Chudáček.

PRUS: V osmnácti letech! Můj Janek, mé dítě... Mrtev, k nepoznání... A takovým dětským písmem píše: ... „táto, poznal jsem život, táto, buď šťasten, ale já..." *Vstane.* Co to děláte?

EMILIA *vlásničky v ústech*: Češu se.

PRUS: Snad jste... nepochopila. Janek vás miloval! Zabil se pro vás!

EMILIA: Bah, tolik se jich zabíjí!

PRUS: A vy se můžete česat?
EMILIA: Mám snad k vůli tomu běhat rozcuchaná?
PRUS: Pro vás se zabil! Slyšíte?
EMILIA: Copak já za to mohu? Pro vás taky! Mám si snad trhat vlasy? Dost mně jich vytrhá komorná.
PRUS *couvá*: Mlčte, nebo — *Zaklepání.*
EMILIA: Dále.
KOMORNÁ *vejde, již ustrojena*: Pan Hauk-Šendorf prosí, slečno.
EMILIA: Přiveď ho sem! *Komorná odejde.*
PRUS: Vy — vy ho přijmete — teď? přede mnou?
EMILIA: Jděte zatím vedle.
PRUS *zvedá portieru*: — — Canaille! *Zajde.*

HAUK-ŠENDORF *vejde.*

EMILIA: Buenos dias, Maxi. Co tak časně?
HAUK: Psst! Psst! *Po špičkách k ní, políbí ji na šíji.* Ustrojte se, Eugenia. Jedeme.
EMILIA: Kam?
HAUK: Domů, do Španěl. Hih, má žena nic neví. Račte rozumět, já se k ní už nevrátím. Pordios, Eugenia, pospěšte si!
EMILIA: Blázníte?
HAUK: Zcela správně. Já jsem totiž pod kuratelou, račte vědět; mne by zadrželi a poslali zpátky, sss, jako balík, víte? Eh? Já jim chci totiž utéci. A vy mne odvezete.
EMILIA: Do Španěl? Co bych tam dělala?
HAUK: Ola! tančila přece! Midios, hija, jak jsem vždycky žárlil! Vy budete tančit, sabe? a já, já budu tleskat do dlaní — *Vyjme z kapsy kastaněty.* Ay, salero! Vaya, quérida! *Zpívá.* La lala la lala — *Zarazí se.* Kdo to tady pláče?
EMILIA: Ah, nikdo.

HAUK: Sss, jako by někdo plakal. Mužský hlas. Chite, escucha —

EMILIA: Ah ano. Někdo vedle bydlí. Prý mu zemřel syn či co.

HAUK: Jak, prosím? umřel? A to je smutné. Vamos, Gitána! Vidíte, co s sebou vezu? Šperky. Matyldiny šperky. Račte rozumět, Matylda je má žena, eh? Je stará, víš? Je ošklivé být stár. Hrozné, hrozné je být stár. Já už byl taky stár, ale co jste se vrátila vy — — Chiquirritica, mně je dvacet let, eh? Nevěříte?

EMILIA: Si, si, seňor.

HAUK: A vy jste taky nesestárla. Poslyšte, člověk nemá stárnout. Víte, že blázni mají dlouhý věk? Ó, já budu dlouho živ! A pokud člověka těší milovat... *Chřesti kastanětami.* Užívej lásky! La lala la la — Kš, cikánko! Pojedeš?

EMILIA: Ano.

HAUK: Nový život, co? Začneme zase od dvaceti, niňa. Víš, rozkoš, rozkoš! Jen si vzpomeň! Haha, pamatuješ? Všecko ostatní je nic. Nada. Pojedeme?

EMILIA: Si. Ven aquí, chucho! *Zaklepání.* Vstupte!

KOMORNÁ *vstrčí hlavu*: Pan Gregor prosí.

EMILIA: Ať vejde!

HAUK: Co tu chce? Midios, utečme!

EMILIA: Počkejte.

Vejde GREGOR, KOLENATÝ, KRISTINKA *a* VÍTEK

EMILIA: Dobrý den, Bertíku. Prosím tě, koho mi sem vedeš?

GREGOR: Nejste sama?

HAUK: Aá, pan Gregor! Bože, to mám radost.

GREGOR *postrčí Kristinku před Emilii*: Podívejte se tomu dítěti do očí! Víte co se stalo?

EMILIA: Janek.
GREGOR: A víte proč?
EMILIA: Pah!
GREGOR: Toho chlapce máte vy na svědomí, rozumíte?
EMILIA: A proto sem taháš tolik lidí i s advokátem?
GREGOR: Ne jenom proto. A prosím, abyste mi netykala.
EMILIA *vzkypí*: Tak se podívejme! Co tu chceš?
GREGOR: Uvidíte. *Bez okolků si sedne.* Jak se vlastně jmenujete?
EMILIA: Ty mne vyslýcháš?
KOLENATÝ: Kdepak, slečno. To je jen přátelská beseda.
GREGOR: Ukažte, Vítku! *Bere od Vítka fotografii.* Podepsala jste slečně Kristince tuhle fotografii? Je to váš podpis?
EMILIA: Je.
KOLENATÝ: Výborně. A račte dovolit: poslala jste mi včera tuhle listinu? Je to vlastnoruční prohlášení jakési Elliany Mac Gregorové, že je matkou Ferdinanda Gregora. Datum osmnáct set třicet šest. Je to pravé?
EMILIA: Je.
GREGOR: Ale psáno je to alizarinovým inkoustem. Víte co to znamená? He? Že je to falsifikát, velectěná!
EMILIA: Jak to mám vědět?
GREGOR: Inkoust je čerstvý. Prosím, pánové. *Naslini prst a přejede listinu.* Ještě se rozpíjí. Co tomu říkáte, vy?
EMILIA: Nic.
GREGOR: Bylo to psáno včera, rozumíte? A k tomu touže rukou, která podepsala tuhle fotografii. Náramně zvláštní písmo.

KOLENATÝ: Jakoby řecké, na mou duši. Na příklad tohle alfa —

GREGOR: Psala jste tu listinu nebo ne?

EMILIA: Tobě se nebudu zpovídat.

HAUK: Ale pánové, pánové, račte dovolit —

KOLENATÝ: Nechat, pane, nechat; to jsou moc zajímavé věci. Slečno, můžete nám aspoň říci, kde jste vzala tohle lejstro?

EMILIA: Já přísahám, že to psala Ellian Mac Gregor!

KOLENATÝ: Kdy? Včera ráno?

EMILIA: Na tom nezáleží.

KOLENATÝ: Záleží, drahá slečno. Hrozně moc na tom záleží. Kdy zemřela Ellian Mac Gregor?

EMILIA: Jděte! Jděte! Já už neodpovím ani slova!

PRUS *vystoupí rychle z ložnice*: Prosím, ukažte mi tu listinu.

KOLENATÝ *vstane*: Pro pána — vy —

GREGOR: Vy jste byl tady? Emilie, co to znamená?

HAUK: Můj ty bože, pan Prus! A to mám radost! Jak se vede?

GREGOR: Víte, že váš syn —

PRUS *chladně*: Ano. Tu listinu, prosím. *Kolenatý mu ji podá.* Děkuju. *Nasadí si skřipec a pozorně čte.*

GREGOR *přejde k Emilii, tiše*: Co tu dělal? Mluvte!

EMILIA *měří ho*: Jakým právem?

GREGOR: Právem toho, kdo šílí.

PRUS *odkládá listinu.* Ta listina je pravá.

KOLENATÝ: I safra! Tak tedy to psala Ellian Mac Gregor?

PRUS: Ne. Psala to Řekyně Elina Makropulos. Je to táž ruka jako na mých dopisech. Nesporně.

KOLENATÝ: Ale ty přece psala —

PRUS: — Elina Makropulos. Žádné Elliany Mac Gregor nebylo, pánové. To je omyl.

KOLENATÝ: To jsem blázen! A podpis na téhle fotografii?

PRUS *prohlíží*: Nesporně písmo Eliny Makropulos.

KOLENATÝ: Tak vida! A je to vlastnoruční podpis tuhle té slečny. Viděla, Kristinko?

KRISTINA: Nechte ji!

PRUS *vrací fotografii*: Děkuju. Odpusťte, že jsem se vmísil. *Usedne stranou, hlavu v dlaních. Pausa.*

KOLENATÝ: A teď se v tom, pro Krista pána, někdo vyznejte!

VÍTEK: Snad je to, prosím, jen náhoda, že — že rukopis slečny Martyové — je tak trochu podobný —

KOLENATÝ: To se rozumí, Vítku! A slečnin příchod je taky jen náhoda a tenhle padělek je taky jen náhoda, a víte co, Vítku? Dejte se vůbec tou náhodou vycpat.

EMILIA: Upozorňuju vás, pánové, že chci ještě dnes ráno odejet.

GREGOR: Kam, prosím?

EMILIA: Za hranice.

KOLENATÝ: Pro pána, slečno, to nedělejte! Víte co? Zůstaňte po dobrém, abychom se nemuseli obrátit — abychom nemuseli zavolat —

EMILIA: Vy mne chcete dát zatknout?

GREGOR: Zatím ne. Máte ještě možnost — *Zaklepání.*

KOLENATÝ: Dále!

KOMORNÁ *vstrčí hlavu*: Dva páni hledají pana Hauka.

HAUK: Jak, prosím? Mne? Já nepůjdu! Já — proboha vás prosím — račte nějak —

VÍTEK: Já se jich, prosím, zeptám. *Jde ven.*

KOLENATÝ *jde ke Kristince*: Ale Kristinko, neplakala! Mně je to tak líto —

HAUK: Jeje, ta je hezká! Ukažte! Jezus, neračte plakat!

GREGOR *těsně u Emilie, tiše*: Dole, auto. Pojedete se mnou za hranice, nebo —

EMILIA: Haha, na to's počítal?

GREGOR: Buď já nebo policie. Pojedeš?

EMILIA: Ne.

VÍTEK *vrací se*: Prosím, na pana Hauka čeká... jeho lékař... a ještě jeden pán. Že ho mají doprovodit domů.

HAUK: Tak to vidíte, hihi! Už mne mají. Račte je požádat, aby počkali!

VÍTEK: Prosím, já jim to už řekl.

GREGOR: Pánové, ježto nám slečna Martyová nehodlá to a ono vysvětlit, budeme tak smělí a prohlédneme si sami její zásuvky a zavazadla.

KOLENATÝ: Oho! Na to nemáme právo, Gregore! Rušení soukromého a tak dále, víme?

GREGOR: Mám na to zavolat policii?

KOLENATÝ: Myju si ruce.

HAUK: Račte dovolit, pane Gregore, ale jako kavalír —

GREGOR: Pane, za dveřmi čeká váš doktor s detektivem. Mám je sem pozvat?

HAUK: To ne, prosím; ale pan Prus jistě —

PRUS: Dělejte — s tou ženou — co chcete.

GREGOR: Dobrá. Začneme. *Jde k sekretáři.*

EMILIA: Nechat! *Otvírá zásuvku toiletního stolku.* Opovaž se!

KOLENATÝ *skočí k ní.* A jejej, slečno! *Vymkne jí něco z ruky.*

GREGOR *otvírá sekretář, neobraceje se*: Co, chtěla střílet? —

KOLENATÝ: Inu, je to nabité. Gregore, nechme toho. Já někoho zavolám, ano?

GREGOR: Vyřídíme si to sami. *Prohlíží zásuvky.* Prosím, bavte se zatím.

EMILIA *k Haukovi*: Maxi, ty to dovolíš? Cáspita! y usted quiere pasar por caballero?

HAUK: Cielo de mí, co mám dělat?

EMILIA *ke Kolenatému*: Doktore, vy jste čestný muž —

KOLENATÝ: Hrozně lituji, slečno, že se mýlíte. Já jsem taškář a světový lupič. Já jsem totiž Arsène Lupin.

EMILIA *k Prusovi*: Tedy vy, Pruse! Vy přece jste gentleman! Vy nemůžete dovolit —

PRUS: Prosím, abyste na mne nemluvila.

KRISTINA *vzlyká*: To je ohavné, co s ní děláte! Nechte ji!

KOLENATÝ: Taky to říkám, Tinkotinko. Je to sprosté, co děláme. Náramně sprosté.

GREGOR *hodí na stůl hromadu papírů.* Tak, slečno. Ale vy s sebou vozíte celý archiv. *Jde do ložnice.*

KOLENATÝ: To je něco pro vás, Vítku! Prima lahůdkové papíry. Nechcete je roztřídit?

EMILIA: Opovažte se to číst!

KOLENATÝ: Drahá slečno, prosím vás snažně, abyste se nehýbala. Jinak bych byl nucen vám nebezpečně vyhrožovat na těle, paragraf 91. tr. z.

EMILIA: To jste advokát?

KOLENATÝ: Vidíte, přišel jsem na chuť zločinectví. Myslím, že jsem měl k němu talent odjakživa. Člověk někdy až k stáru pozná své pravé poslání. *Pausa.*

VÍTEK: Račte dovolit, slečno Martyová, kde budete zpívat příště? *Mlčení.*

HAUK: Mon dieu, je suis désolé... désolé...

VÍTEK: A... četla jste o sobě kritiky?

EMILIA: Ne.

VÍTEK *vyndá z kapsy výstřižky*: Jsou velkolepé, slečno. Na příklad tohle: „Hlas úžasné skvělosti a síly, ohromující plnost výšek, suverenní pěvecká jistota..." a tady dál: „... vynikl nádherný zjev.., v bezpříkladné dramatické interpretaci... výkon ojedinělý v dějinách naší opery a snad operního umění vůbec." — V dějinách, slečno, považte!

KRISTINA: Vždyť je to pravda!

GREGOR *vrací se z ložnice s náručí plnou listin*: Tak, doktore. To je zatím všechno. *Hodí listiny na stůl.* Dejte se do toho.

KOLENATÝ: S radostí. *Čichá k listinám.* Máte to, slečno, plné prachu. Vítku, ten prach je historický.

GREGOR: Dále našlo se pečetítko s iniciálkami E. M., kterážto pečeť je na listině Elliany Mac Gregor.

PRUS *vstane.* Ukažte!

KOLENATÝ *u listin*: Pro pána, Vítku, tady je letopočet šestnáct set tři!

PRUS *vrací pečetítko*: Je to pečeť Eliny Makropulos. *Usedne.*

KOLENATÝ *u listin*: Tak vida, co se nenajde.

HAUK: Ale bože, božíčku —

GREGOR: Pane Hauku, neznáte tenhle medaillon? Myslím, že je na něm váš velevážený bývalý erb.

HAUK *prohlíží medaillon*: Ano... to jest... Ale vždyť jsem jí to sám daroval!

GREGOR: Kdy?

HAUK: Nu tehdy... ve Španělích... před padesáti lety.

GREGOR: Komu?

HAUK: Nu přece jí samotné — Eugenii — Eugenii Montez, račte rozumět.

KOLENATÝ *vzhlédne od listin*: Tady máme něco španělského. Umíte španělsky?

HAUK: Ale ano, račte ukázat... Hihi, Eugenie, to je z Madridu!

KOLENATÝ: Copak?

HAUK: Od policie... vyhoštění... pro nezřízený život! Ramera Gitána que se llama Eugenia Montez... hihihi! Já vím, to bylo pro tu rvačku, že?

KOLENATÝ: Pardon. *Probírá listiny.* Cestovní pas, Elsa Müller, sedmdesát devět. Úmrtní list... Elliany Mac Gregor, 1836. Koukejme! Všecko páté přes deváté. Počkejte, slečno, my vám to srovnáme podle jmen. Ekaterina Myškin, kdo zas je tohle?

VÍTEK: Ekaterina Myškina byla ruská zpěvačka, ve čtyřicátých letech.

KOLENATÝ: Vy víte všecko, člověče.

GREGOR: To je zvláštní, vždycky začáteční písmena E. M.

KOLENATÝ: Patrně slečna sbírá jen ty iniciály. Speciální záliba, že? Hopla, „dein Pepi". To bude váš praprastrýc, Pruse. Mám vám to přečíst? „Meine liebste, liebste Ellian."

PRUS: Snad Elina, ne?

KOLENATÝ: Kdepak, Ellian. A na obálce Ellian Mac Gregor, Wien, Hofoper. Počkejte, Gregore, my to ještě vyhrajeme na Ellianu. „Meine liebste, liebste Ellian —"

EMILIA *vstane*: Počkejte. Nečtěte dál. Jsou to m o j e papíry.

KOLENATÝ: Když jsou pro nás tak nesmírně zajímavé!

EMILIA: Nečtěte. Povím všecko sama. Všecko, nač se budete ptát.

KOLENATÝ: Opravdu?

EMILIA: Přísahám.

KOLENATÝ *skládá listiny*: Tak tedy vás prosíme, slečno, milionkrát za odpuštění, že jsme vás k tomu museli takhle donutit.

EMILIA: Budete mne soudit?

KOLENATÝ: Chraň bůh! Docela přátelský hovor.

EMILIA: Ale já c h c i, abyste mne soudili!

KOLENATÝ: Ah tak. Vyhovíme v mezích své kompetence. Tak prosím.

EMILIA: Ne, to musí vypadat jako u soudu! Kříž a takové věci.

KOLENATÝ: Aha. Máte pravdu. Ještě něco?

EMILIA: A nejdříve mne nechte, abych se najedla a ustrojila. Nebudu před soudem takhle v košili.

KOLENATÝ: Zcela správně. Je třeba náležité a důstojné úpravy.

GREGOR: Komedie!

KOLENATÝ: Ticho, nezlehčujte soudní akt. Obžalovaná, povoluje se vám deset minut — stačí to pro vaši toiletu?

EMILIA: Máte rozum? Aspoň hodinu.

KOLENATÝ: Tedy půl hodiny k přípravám a k rozjímání, než se objevíte před soudem. Pošleme vám komornou. Jděte!

EMILIA: Děkuju. *Zajde do ložnice.*

PRUS: Jdu... za Jankem.

KOLENATÝ: Ale vraťte se za půl hodiny.

GREGOR: Doktore, nechtěl byste být aspoň teď trochu vážný?

KOLENATÝ: Ticho. Já jsem ohromně vážný, Gregore. Vím, co na ni působí. Je to hysterka. Vítku!

VÍTEK: Prosím?

KOLENATÝ: Skočte do pohřebního ústavu, aby sem

poslali krucifix, svíčky a nějaké černé sukno. Dále bibli a takové krámy. Rychle!

VÍTEK: Ano, prosím.

KOLENATÝ: A sežeňte nějakou lebku.

VÍTEK: Lidskou?

KOLENATÝ: Lidskou nebo hovězí, to je jedno. Jen když bude představovat smrt.

O p o n a.

P R O M Ě N A

Týž pokoj, ale upravený za soudní síň. Stoly, pohovka, židle atd. potaženy černým suknem. Na větším stole v levo krucifix, bible, hořící svíce a lebka; za stolem KOLENATÝ *jako předseda soudu a* VÍTEK *jako zapisovatel,* GREGOR *u menšího stolku ve středu jako veřejný žalobce. Na pohovce* PRUS, HAUK *a* KRISTINKA *jako votanti. V pravo prázdná židle.*

KOLENATÝ: Marty by už mohla přijít.
VÍTEK: Proboha, snad nevypila ... nějaký jed?
GREGOR: Nesmysl. Ta se má příliš ráda.
KOLENATÝ: Přiveďte obžalovanou.
VÍTEK *zaklepe u ložnice a vejde.*
PRUS: Nemohli byste mne ušetřit téhle frašky?
KOLENATÝ: Ne, musíte být votantem.
KRISTINKA *vzlyká*: Je to ... jako ... pohřeb!
KOLENATÝ: Neplakala, Tinkotinko. Pokoj mrtvým.

VÍTEK *přivádí* EMILII *ve velké toiletě, s lahví a sklenicí v ruce.*

KOLENATÝ: Doveďte žalovanou na její místo.
VÍTEK: Prosím, žalovaná pila whisky.
KOLENATÝ: Je opilá?
VÍTEK: Prosím, velmi.
EMILIA *opírá se o stěnu*: Nechte mne! To jen ... pro kuráž. Já mám žízeň.
KOLENATÝ: Odejměte jí láhev!
EMILIA *tiskne láhev k prsoum*: Ne! Nedám! Nebo nebudu mluvit! Hahaha, vy — vy vypadáte jako funebráci! To je švanda! Hahahaha, koukejte, Bertík! Theotokos, já prasknu!

KOLENATÝ *přísně*: Žalovaná, chovejte se slušně!
EMILIA *zaražena*: Vy mně chcete nahnat hrůzu, že? Bertíku, viď, to je jenom žert?
KOLENATÝ: Mluvte, až se soud otáže. Vaše místo je tady. Můžete sedět. — Prosím veřejného žalobce, aby přednesl žalobu.
EMILIA *neklidně*: Mám přísahat?
KOLENATÝ: Žalovaný nepřísahá.
GREGOR: Žalovaná, řečená Emilia Marty, zpěvačka; je obviněna před bohem a námi, že se dopustila podvodu a padělání listin za účelem zištným; čím se jinak provinila proti veškeré důvěře a slušnosti, proti životu samotnému, nenáleží řádu lidskému; nechť si to vyřídí před soudem strašnějším.
KOLENATÝ: Ná někdo poznámku k žalobě? Nikdo. — Přikročíme k výslechu. Vstaňte, žalovaná. Jak se jmenujete?
EMILIA *vstane*: Já?
KOLENATÝ: Nu ovšem, vy, vy, vy! Jak se jmenujete?
EMILIA: Elina Makropulos.
KOLENATÝ *hvizdne*: Jakže?
EMILIA: Elina Makropulos.
KOLENATÝ: Rozená kde?
EMILIA: Na Krétě.
KOLENATÝ: Kdy?
EMILIA: Kdy?
KOLENATÝ: Jak jste stará?
EMILIA: Nu, kolik byste řekli?
KOLENATÝ: Řekněme třicet, ne?
VÍTEK: Prosím, přes třicet.
KRISTINA: Přes čtyřicet.
EMILIA *vyplázne na ni jazyk*: Žábo!
KOLENATÝ: Chovejte se slušně k soudcům.

EMILIA: Copak vypadám tak staře?
KOLENATÝ: Bůh uchovej! Tedy rozená kdy?
EMILIA: Patnáct set osmdesát pět.
KOLENATÝ *vyskočí:* Kdy že?
EMILIA: Tisíc pět set osmdesát pět.
KOLENATÝ *usedá:* Roku osmdesát pět. Tedy stará třicet sedm let, že ano?
EMILIA: Tři sta třicet sedm let, prosím.
KOLENATÝ: Vyzývám vás důtklivě, abyste mluvila vážně. Jak jste stará?
EMILIA: Tři sta třicet sedm let.
KOLENATÝ: To přestává všecko! A kdo byl váš otec?
EMILIA: Hieronymus Makropulos, osobní lékař císaře Rudolfa II.
KOLENATÝ: Hrom do toho! Lidi, já s ní nemluvím!
PRUS: Jak se opravdu jmenujete?
EMILIA: Elina Makropulos.
PRUS: Byla Elina Makropulos, souložnice Josefa Pruse, z vašeho rodu?
EMILIA: To jsem přece já.
PRUS: Jak to?
EMILIA: No, já sama jsem byla souložnice Pepi Pruse. Vždyť jsem s ním měla toho Gregora.
GREGOR: A Ellian Mac Gregor?
EMILIA: To jsem já.
GREGOR: Blázníte?
EMILIA: Já jsem tvá praprababička nebo co. Ferdi byl můj kluk, rozumíš?
GREGOR: Který Ferdi?
EMILIA: No přece Ferdinand Gregor. Ale on je v matrice jako Ferdinand Makropulos, protože... tam jsem musela říci své pravé jméno. To se musí.
KOLENATÝ: Zajisté. A kdy jste rozena?

EMILIA: Patnáct set osmdesát pět. Christos Soter, dejte mi s tím už pokoj!

HAUK: A... a... račte dovolit, vždyť vy jste přece Eugenia Montez?

EMILIA: Byla jsem, Maxi, byla; ale tehdy mi bylo teprve dvě stě devadesát let. A já jsem taky byla Ekaterina Myškiná a Elsa Müller a všecko možné. Mezi vámi nemůže člověk zůstat na živu tři sta let.

KOLENATÝ: Zejména zpěvačka ne.

EMILIA: To si myslím. *Pausa.*

VÍTEK: A vy jste, prosím, žila taky v osmnáctém století?

EMILIA: To se rozumí.

VÍTEK: Znala jste snad... osobně... Dantona?

EMILIA: Znala. Degutantní člověk.

PRUS: A jak jste mohla znát obsah zapečetěné závěti?

EMILIA: Protože mi ji Pepi ukázal, dřív než ji tam uložil. Abych to jednou řekla tomu hloupému Ferdi Gregorovi.

GREGOR: Proč jste mu to neřekla?

EMILIA: Já jsem se čerta starala o své mladé.

HAUK: Ah jej, jak to mluvíte?

EMILIA: Holenku, já už dávno nejsem dáma.

VÍTEK: Prosím, měla jste vícero dětí?

EMILIA: Asi dvacet či kolik. Člověk si někdy nedá pozor. Nechce se někdo napít? Bohorodičko, to sucho v ústech! Já shořím! *Klesne na židli.*

PRUS: Tedy ty dopisy podepsané E. M. jste psala vy?

EMILIA: Psala. Víš, vrať mi je. Já to někdy ráda čtu. Svinstvo, že?

PRUS: Psala jste je jako Elina Makropulos nebo jako Ellian Mac Gregor?

EMILIA: To je jedno. Pepi věděl, kdo jsem. Pepimu jsem řekla všecko. Jeho jsem měla ráda —

HAUK *vstane rozčilen*: Eugenie!

EMILIA: Mlč, Maxi, tebe taky. S tebou se hezky žilo, ty korouhevníku! Ale Pepi... *Rozpláče se.* Toho jsem měla nejradši ze všech! Proto jsem mu půjčila... věc Makropulos... když tak hrozně chtěl....

PRUS: Co jste mu půjčila?

EMILIA: Věc Makropulos.

PRUS: Co je to?

EMILIA: Ten list, co's mi dnes vrátil. Ta zapečetěná obálka. Pepi to chtěl zkusit, slíbil, že mi to vrátí... a zatím to schoval k té závěti! Snad abych si musela pro to přijít — A já jsem přišla až teď! Jak zemřel Pepi?

PRUS: V horečce... a hrozných křečích.

EMILIA: To bylo od toho! To bylo od toho! Aia Maria, já mu to říkala!

GREGOR: A vy jste sem přišla jen pro tu řeckou věc?

EMILIA: Haha, já vám ji nedám! Teď je má! Jen si nemysli, Bertíku, že mně šlo o ten tvůj hloupý proces. Já kašlu na to, že jsi můj. Já nevím, kolik tisíc mých harantů běhá po světě. Já chtěla dostat tu věc. Já ji musela dostat, nebo — nebo —

GREGOR: Proč?

EMILIA: Protože stárnu. Protože jsem na konci. Já to chci zkusit znova. Sáhni, Bertíku, jak ledovatím. *Vstane.* Sáhněte, sáhněte na mé ruce! Ó bože, mé ruce!

HAUK: Prosím, co je to věc Makropulos?

EMILIA: Tam je napsáno, jak se to dělá.

HAUK: Co jak se dělá?

EMILIA: Aby byl člověk tři sta let živ. Aby byl tři

sta let mlád. To napsal můj otec pro toho císaře Rudolfa... ale toho vy neznáte, že?

VÍTEK: Prosím, jen z dějin.

EMILIA: Z dějin nevíte nic. To je hloupost. Panaia, co jsem chtěla říci? *Šňupne si z krabičky.* Nechce někdo?

GREGOR: Co to je?

EMILIA: Nic. Kokain nebo co. O čem jsem mluvila?

VÍTEK: O císaři Rudolfu.

EMILIA: Aha. Lidi, to byl nemrava! Počkejte, já vím o něm věci —

KOLENATÝ: Prosím, neodbočovat.

EMILIA: No, a když začal stárnout, tak... hledal pořád elixír života či co. Aby zase omládl, víte? A tehdy k němu přišel můj otec, a napsal pro něj tu... věc, to kouzlo, aby zůstal tři sta let mlád. Ale císař Rudolf se bál, že by ho to kouzlo otrávilo, a poručil: Zkus to nejdříve na své dceři. To jsem byla já; tehdy mně bylo šestnáct let. Tak tedy to otec na mně zkusil. Tehdy tomu říkali „kouzlo", ale byla to docela jiná věc.

HAUK: Co to bylo?

EMILIA *zachvěje se*: To neřeknu! To se nemůže říci! Pak jsem ležela týden či jak dlouho bez sebe a v horečce, ale uzdravila jsem se.

VÍTEK: A co císař?

EMILIA: Nic, dopálil se. Jak pak se mohl přesvědčit, že budu tři sta let živa? Tak dal mého otce do věže jako podvodníka, a já jsem utekla se vším, co měl napsáno. Do Uher nebo do Turecka, už ani nevím.

KOLENATÝ: Ukázala jste někdy někomu... věc Makropulos?

EMILIA: Ukázala. Zkusil to jeden tyrolský páter, to

bylo roku 1660 nebo tak někdy; snad je ještě živ, ani nevím, ale jeden čas byl papežem a říkal si Alexandr nebo Pius nebo nějak podobně. Pak jeden důstojník, Ital, ale toho zabili. Ugo se jmenoval. Bože, to byl krásný člověk! Počkejte, pak ještě Nägeli, to byl Ondřej, a darebák Bombita, a Pepi Prus, který od toho umřel. Pepi byl poslední, u něho to zůstalo ležet — A já už nic nevím. Zeptejte se Bombity. Bombita je živ, ale nevím, jak se teď jmenuje. Víte, on je — jak se tomu říká? Sňatkový podvodník, že?

KOLENATÝ: Pardon. Vám je tedy dvě stě čtyřicet sedm let, že ano?

EMILIA: Ne, tři sta třicet sedm.

KOLENATÝ: Jste opilá. Od roku 1585 do dnes, to dělá dvě stě čtyřicet sedm let, rozumíte?

EMILIA: Bože, nepleťte mne! Tři sta třicet sedm.

KOLENATÝ: Proč jste padělala rukopis Elliany Mac Gregor?

EMILIA: Vždyť já sama jsem Ellian Mac Gregor!

KOLENATÝ: Nelžete! Vy jste Emilia Marty, rozumíte?

EMILIA: Ano, ale teprve dvanáct let.

KOLENATÝ: Tedy vy se přiznáváte, že jste ukradla medaillon Eugenie Montez, že ano?

EMILIA: Svatá panno, to není pravda! Eugenia Montez —

KOLENATÝ: Je to v protokolu. Vy jste se přiznala.

EMILIA: To není pravda!

KOLENATÝ: Jak se jmenuje váš spoluvinník?

EMILIA: Není žádný!

KOLENATÝ: Nezapírejte! My víme všechno. Kdy jste se narodila?

EMILIA *chvěje se*: Patnáct set osmdesát pět.

KOLENATÝ: A teď vypijte plnou sklenici!
EMILIA: Ne — nechci! Nechte mne!
KOLENATÝ: Musíte! Plnou sklenici! Rychle!
EMILIA *v úzkosti*: Co mně uděláte? Bertíku! *Pije.* Mně se... točí... tohle.
KOLENATÝ *vstane a jde k ní*: Jak se jmenujete?
EMILIA: Mně je zle. *Kácí se se židle.*
KOLENATÝ *zachytí ji a klade volně na zem*: Jak se jmenujete?
EMILIA: Elina... Makro...
KOLENATÝ: Nelžete! Víte kdo jsem? Já jsem kněz. Vy se mně zpovídáte!
EMILIA: Patér — hémón — hos — eis — en úranois —
KOLENATÝ: Jak se jmenujete?
EMILIA: Elina — — pulos.
KOLENATÝ: Lebku! — Bože, přijmi duši své nehodné služebnice Emilie Marty hvhvmmmm in saeculorum amen... Dokonáno. *Otočí lebku černým suknem a nastaví ji Emilii.* Vstaň! Kdo jsi?
EMILIA: Elina. *Bezvědomí.*
KOLENATÝ *pustí ji na zem, až to bouchne.* Proklatě! *Vstane a odkládá lebku.*
GREGOR: Co je?
KOLENATÝ: Nelže! Sundejte ty hadry, honem! *Zvoní.* Gregore, doktora!
KRISTINA: Vy jste ji otrávil?
KOLENATÝ: Jen trochu.
GREGOR *dveřmi do předsíně*: Prosím, je tu lékař?
LÉKAŘ *vejde*: Pane Hauku, čekáme na vás už hodinu. Račte domů!
KOLENATÝ: Počkat. Nejdřív tohle, doktore.
LÉKAŘ *stane nad Emilií*: Mdloby?
KOLENATÝ: Otrava.

LÉKAŘ: Čím? *Klekne k Emilii, čichne ji k ústům.* Aha. *Vstane.* Uložte ji někde.

KOLENATÝ: Gregore, odneste ji do ložnice! Jakožto nejbližší příbuzný —

LÉKAŘ: Je tam teplá voda?

PRUS: Je.

LÉKAŘ: Pěkné, co? Dovolte. *Píše recept.* Černou kávu, ano? A s tímhle do lékárny. *Jde do ložnice.*

KOLENATÝ: Tak tedy, pánové —

KOMORNÁ *vejde.* Slečna zvonila?

KOLENATÝ: To se rozumí. Chtěla by černou kávu, Lojzičko. Ohromně silnou černou kávu, ví, Lojzi?

KOMORNÁ: Hihi, jak pán ví —

KOLENATÝ: To se pozná. A s tímhle skočila do lékárny, ano? Tak hopla!

KOMORNÁ *odejde.*

KOLENATÝ *sedne si uprostřed:* Ať jsem zatracený. Něco na tom je.

PRUS: To vím. Proto jste ji nemusel opít.

HAUK: Já — já — neračte se smát; ale já jí docela věřím.

KOLENATÝ: Vy také, Pruse?

PRUS: Úplně.

KOLENATÝ: Já také. Víte, co to znamená?

PRUS: Že Gregor dostane Loukov.

KOLENATÝ: Hm, je vám to tuze nemilé?

PRUS: Nemám už dědice.

GREGOR *se vrací, s rukou obtočenou šátkem.*

HAUK: Prosím, jak jí je?

GREGOR: Trochu líp. Ale pokousala mne při tom, zvíře! Víte, že já jí věřím?

KOLENATÝ: Bohužel, my také. *Pausa.*

HAUK: Pane bože, tři sta let! Tři — sta — let!

KOLENATÝ: Pánové, naprostou diskretnost, víme? Kristinko!

KRISTINA *zachvěje se*: Tři sta let! To je hrozné!

KOMORNÁ *vejde s kávou.*

KOLENATÝ: Kristipisti, vzala to! Donesla to slečně. Dělala milosrdnou sestru, ano? *Kristinka s kávou do ložnice, komorná ven.*

KOLENATÝ *přesvědčí se, jsou-li oboje dveře zavřeny*: Tak. A teď, pánové, rozum do hrsti: co s tím uděláme?

GREGOR: S čím?

KOLENATÝ: S věcí Makropulos. Je tu někde recept na třístaletý život. Můžeme jej dostat do rukou.

PRUS: Má jej za ňadry.

KOLENATÝ: I odtamtud to můžeme dostat. Pánové, je to věc... nedomyslitelného dosahu. Co s tím uděláme?

GREGOR: Docela nic. Recept patří mně. Já jsem její dědic.

KOLENATÝ: I kušte. Dokud je živa, nejste žádný dědic; a může být živa ještě tři sta let, bude-li chtít. Ale my to můžeme dostat, rozumíte?

GREGOR: Podvodem.

KOLENATÝ: Dejme tomu. Ale je to něco tak důležitého... pro nás i pro veškerenstvo, že — hm. Pánové, vy mně rozumíte. Máme jí to nechat? Copak má z toho mít prospěch jen ona a nanejvýš ještě nějaký takový darebák Bombita? Kdo to dostane?

GREGOR: Především její potomci.

KOLENATÝ: Holenku, takových by se našlo! S tím se moc neoháňějte. Dejme tomu vy, Pruse; kdybyste tu věc měl v rukou vy, půjčil byste mi ji? Víte, abych já byl živ tři sta let.

PRUS: Ne.

KOLENATÝ: Tak vidíte, pánové. Musíme se nějak dohodnout mezi sebou. Co s tím uděláme?

VÍTEK *vstane*: Zveřejníme Věc Makropulos!

KOLENATÝ: Nono, to snad ne!

VÍTEK: Dáme ji všem! Dáme ji lidstvu! Všichni, všichni mají stejný nárok na život! Ah bože, žijeme tak krátce! Jak je to málo, bože, jak je to málo být člověkem!

KOLENATÝ: Co je to platno!

VÍTEK: Vždyť je to k pláči, pánové! považte jen — celá ta lidská duše, ta žízeň poznávat, mozek, práce, láska, tvořivost, všecko, všecko — Můj bože, co udělá člověk za těch šedesát let života? Čeho užije? Čemu se naučí? Nedočkáš se ovoce stromu, který jsi zasadil; nedoučíš se všemu, co lidstvo už znalo před tebou; nedokončíš své dílo a nedáš svůj příklad; umíráš, a ani jsi nežil! Ježíši Kriste, žijeme tak maličko!

KOLENATÝ: Pro pána krále, Vítku —

VÍTEK: A neměl jsi pokdy pro radost, a neměl jsi pokdy pro myšlenku, a neměl jsi pokdy pro nic, pro nic než pro tu sháňku za kusem chleba! A nic jsi neviděl, nic nepoznal, nic nedokončil, ani sebe ne, ani sebe sama ne, ty zlomku! Proč jsi žil? Stálo to vůbec za to?

KOLENATÝ: Člověče, chcete mne rozplakat?

VÍTEK: Umíráme jako zvířata. Kriste Pane, co jiného je posmrtný život, co je nesmrtelnost duše jiného než strašný protest proti krátkosti života? Nikdy a nikdy se lidstvo nesmířilo s tou zvířecí porcí života; nemůže to připustit; je to příliš nespravedlivé. Je děsně nespravedlivé žít tak krátce. Člověk je něco víc než želva nebo havran; člověk potře-

buje víc času, aby žil. Šedesát let, to je nevolnictví. To je slabost a zvířectví a nevědomost.

HAUK: Ach jeje, mně už je sedmdesát šest!

VÍTEK: Dejme všem tři sta let života! Bude to největší událost od stvoření člověka; bude to osvobození, bude to nové a definitivní stvoření člověka! Bože, co se dá z člověka udělat za tři sta let! Padesát let být dítětem a žákem; padesát let poznávat svět a vidět vše, co je; sto let užitečně pracovat pro všechny; a pak sto let, když vše jsme poznali, žít v moudrosti, vládnout, učit a dávat příklad! Oh, jak cenný by byl lidský život, kdyby trval tři sta let! Nebylo by válek. Nebylo by té ohavné sháňky. Nebylo by strachu a sobectví. Vědoucí a důstojný byl by každý člověk, *spíná ruce,* svrchovaný, dokonalý by byl, pravý syn a ne už potrat Boží. Dejte lidem život! Dejte jim plný lidský život!

KOLENATÝ: Inu, to je moc krásné. Moc krásné, ale —

GREGOR: Děkuju pěkně. Tři sta let být oficiálem nebo plést punčochy!

VÍTEK: Ale —

GREGOR: Nebo být svrchovaný a vševědoucí, a při tom — Člověče, většina užitečných lidských povolání je možna jen z nevědomosti!

KOLENATÝ: Nechte si sloužit, Vítku; právnicky a hospodářsky je to absurdní. Náš společenský systém je prostě založen na krátkověkosti. Vemte si na příklad... smlouvy, pense, pojistky, platy, dědické právo a já nevím co všechno. A manželství — holenku, nikdo se nebude ženit na tři sta let. Nikdo neudělá smlouvu na tři sta let. Člověče, vy jste anarchista! Vy chcete rozvrátit celý společenský řád!

HAUK: A... račte dovolit; pak by se po třech stech letech každý mohl omladit znova...

KOLENATÝ: — a žil by fakticky věčně. To prostě nejde.

VÍTEK: Prosím, to by se mohlo zakázat! Po třech stech letech by už každý musel umřít!

KOLENATÝ: Tak ho vidíte! Ze samé humanity by zakazoval lidem žít!

HAUK: Račte odpustit, já... já myslím, že by se ten recept dal rozdělit na dávky.

KOLENATÝ: Jak to?

HAUK: Račte rozumět, na léta. Jedna dávka — deset let života. Tři sta let, to je trochu mnoho, to by někdo... snad ani nechtěl. Ale deset let by si koupil každý člověk, že?

KOLENATÝ: A my bychom si založili velkoobchod s léty. Lidi, to je nápad! Já už vidím ty zakázky: „Pošlete nám obratem tisíc dvě stě let života, v lidové úpravě. Kohn a spol." „Expres dva miliony let, ff prima A, luxusní balení. Filiálka Vídeň." Hauku, to není špatné.

HAUK: Prosím, já... já nejsem obchodník, víte? Ale když už je člověk stár, koupil by si rád... trochu života... Ale tři sta let je příliš moc, že ano?

VÍTEK: Pro poznání ne.

HAUK: Prosím, poznání si nikdo nekoupí. Ale deset let rozkoše, to rád, sss jeje, tuze rád.

KOMORNÁ *vejde*: Prosím, tady je to z lékárny.

KOLENATÝ: Děkuju, Lojzičko. Jak dlouho by chtěla být živa?

KOMORNÁ: Hihi, ještě třicet let.

KOLENATÝ: Víc ne?

KOMORNÁ: Ne. Co bych s tím dělala?

KOLENATÝ: Tak vidíte, Vítku.

KOMORNÁ *odejde*. KOLENATÝ *klepe u ložnice*.

DOKTOR *ve dveřích*: Co je? Aha, dobrá. *Bere lék*.

HAUK: Prosím, jak je slečně?

DOKTOR: Nanic. *Odejde do ložnice*.

HAUK: Ah jeje, chudinka!

PRUS *vstane*: Pánové, zvláštní... náhoda nám dala do rukou jisté tajemství. Jde tu patrně o prodloužení života. Řekněme, že je to možné. Nikdo z nás, doufám, toho nemíní zneužít pro sebe.

VÍTEK: To právě říkám! Musíme prodloužit život všech!

PRUS: Ne. Jenom život silných. Život nejschopnějších. Pro obyčejnou lidskou chamraď je i ten jepičí život příliš dobrý.

VÍTEK: Oho, dovolte!

PRUS: Prosím, já se nechci hádat. Dovolte, obyčejný, malý, pitomý člověk vůbec neumírá; malý člověk je věčný i bez vaší pomoci; malost se plemení bez oddechu jako mouchy nebo myši. Jen velikost umírá. Jen síla a schopnost umírá, neboť se nenahradí. Snad je v našich rukou ji udržet. Můžeme založit aristokracii dlouhověkosti.

VÍTEK: Aristokracii! Slyšíte to? Privilej na život!

PRUS: Tak jest. Jen ti nejlepší jsou důležiti pro život. Jen vůdčí, plemenní, výkonní muži. Nemluvím vůbec o ženách. Ale je na světě deset nebo dvacet nebo tisíc mužů, kteří jsou nenahraditelni. Můžeme je udržet. Můžeme je přivést k nadlidskému rozumu a nadpřirozené moci. Můžeme vypěstit deset nebo sto nebo tisíc nadlidských vládců a tvůrců.

VÍTEK: Chov magnátů života!

PRUS: Tak jest. Výběr těch, kteří mají právo na neomezený život.

KOLENATÝ: A prosím vás, kdo by ty vyvolené jmenoval? Vlády? Plebiscit? Švédská akademie?

PRUS: Žádné blbé hlasování! Z ruky do ruky by odevzdávali život nejsilnější nejsilnějším. Vládcové hmoty vládcům ducha. Vynálezci vojákům. Podnikatelé despotům. Byla by to dynastie pánů života. Dynastie nezávislá na jakékoliv civilisované luze.

VÍTEK: Jen až by si ta luza přišla pro své právo na život!

PRUS: Ne, ale pro j e j i c h právo na život. Čas od času by jich pár zabila. Co na tom? Revoluce je právo otroků. Ale jediný možný pokrok světa je nahradit malé a slabé despoty silnými a velkými despoty. Privilegovaná dlouhověkost, to je despocie vyvolených. To je... vláda rozumu. Nadlidská autorita vědění a výkonnosti. Vláda nad lidmi. Dlouhověcí se stanou nespornými vladaři lidstva. Máte to v rukou, pánové. Můžete toho zneužít. Řekl jsem vše. *Usedne.*

KOLENATÝ: Hm. Patřím k těm nejlepším vyvoleným dejme tomu já nebo Gregor?

PRUS: Ne.

GREGOR: Ale vy jistě, že?

PRUS: ... Dnes už ne.

GREGOR: Pánové, nechme zbytečných řečí. Tajemství dlouhověkosti je majetek rodiny Makropulos. Nechte, aby si s ním rodina Makropulos dělala, co jí libo.

VÍTEK: Jak to, prosím?

GREGOR: Toho receptu užijí jen členové rodiny. Jen ten, kdo je potomek Eliny Makropulos, ať je to kdo je.

KOLENATÝ: A bude žít na věky jen proto, že se

vylíhnul z nějakého pobudy nebo barona a z bláznivé, perversní, hysterické ženské? Panečku, to stojí za to, tahle rodinná zvláštnost.

GREGOR: Vše jedno.

KOLENATÝ: Máme čest znát jednoho pána z rodiny. Je to — odpusťte, miláčku, ale čert ho vem; zkrátka degenerovaný subjekt. Čistá familie, co?

GREGOR: Jak libo. Ať jsou to třeba blázni nebo paviáni. Ať jsou zvrhlí, zatížení nebo mrzáci nebo idioti nebo co chcete. A ať jsou třeba zlo samo! Na ničem nesejde. Bude to jejich.

KOLENATÝ: A tohle je pěkné!

DOKTOR *vejde z ložnice*: Je v pořádku. Nechte ji ležet.

HAUK: Tak tak, ležet. To je dobře.

DOKTOR: Pojďte domů, pane Hauku; dovedu vás.

HAUK: Ah jej, my tu máme takovou vážnou poradu, že ano? Račte mne ještě nechat! Já — já jistě —

DOKTOR: Nu, někdo na vás tady za dveřmi čeká. Žádné hlouposti, staroušku, nebo —

HAUK: Ano, ano — já — já — já hned půjdu.

DOKTOR: Služebník, pánové. *Odejde.*

KOLENATÝ: Gregore, mluvil jste vážně?

GREGOR: Úplně vážně.

KRISTA *vyjde z ložnice*: Mluvte tiše. Chtěla by spát.

KOLENATÝ: Kristinko, šla sem. Chtěla by být živa tři sta let?

KRISTA: Ne.

KOLENATÝ: A kdyby měla recept na tak dlouhatánský život, co by s ním dělala?

KRISTA: Nevím.

VÍTEK: Že bys to dala všem lidem?

KRISTA: Já nevím. Byli by šťastnější, kdyby tak dlouho žili?

KOLENATÝ: Tinkotinko, co naplat, život je přece jen zatracené štěstí.

KRISTA: Ne — nevím. Mne se neptejte.

HAUK: Ah jej, slečno, člověk tak hrozně rád žije!

KRISTA *zakryje si oči*: Někdy... někdo... ne. *Pausa.*

PRUS *přistoupí k ní*: Děkuju za Janka.

KRISTA: Proč?

PRUS: Že jste si teď na něho vzpomněla.

KRISTA: Vzpomněla? Jako bych vůbec mohla myslet... na něco jiného.

KOLENATÝ: A my se tu hádáme o věčný život!

EMILIA *vejde jako stín, s hlavou ovázanou obklady. Všichni vstanou*: Odpusťte, že jsem... na chvíli odešla...

GREGOR: Jak je vám?

EMILIA: Hlava bolí — pusto — ohavně —

HAUK: Nu nu, to přejde.

EMILIA: Nepřejde. Nikdy nepřejde. Já už to mám dvě stě let.

KOLENATÝ: Co totiž?

EMILIA: Nudu. Ne, ani nuda to není. Je to — je to — oh, vy lidé na to nemáte jména. V žádném jazyce pro to není slova. Bombita o tom také mluvil... Je to odporné.

GREGOR: A co to je?

EMILIA: Nevím. Všecko je tak pitomé, prázdné, zbytečné — Vy jste tu všichni? — Jako byste ani nebyli. Jako byste byli věci nebo stíny... Co mám s vámi dělat?

KOLENATÝ: Máme snad odejít?

EMILIA: Ne, to je jedno. Umřít nebo odejít za dveře, to je stejné — Vždyť je to jedno, jestli něco je nebo není — A vy se tolik naděláte s každou pitomou smrtí! Vy jste divní — ah!

VÍTEK: Co je vám?
EMILIA: Nemá, nemá, nemá se tak dlouho žít!
VÍTEK: Proč?
EMILIA: Člověk to nesnese. Do sta, do sta třiceti let to vydrží, ale pak... pak to pozná... pozná, že... A pak v něm umře duše.
VÍTEK: Co pozná?
EMILIA: Bože, na to nejsou slova. A pak už člověk nemůže na nic věřit. Na nic. A z toho je ta nuda. Víš, Bertíku, ty's povídal, že zpívám, jako by mne při tom záblo. Vidíš, umění má smysl, pokud to člověk neumí. Teprve když to umí, když to dokonale umí, vidí, že je to zbytečné. Je to stejně marné, Kristinko, stejně marné jako chrápat. Zpívat je to samé jako mlčet. Všecko je stejné. V ničem není žádný rozdíl.
VÍTEK: To není pravda! Když vy zpíváte... tak jsou lidé o něco lepší a větší.
EMILIA: Lidé nejsou nikdy lepší. Nic se nemůže nikdy změnit. Nic, nic, nic se neděje. Kdyby se teď střílelo, kdyby bylo zemětřesení, kdyby byl konec světa či co, nic se neděje. Ani já se neděju. Vy jste tady, a já jsem nesmírně daleko — ode všeho — tři sta let — Ah bože, kdybyste věděli, jak vám se lehko žije!
KOLENATÝ: Proč?
EMILIA: Vy jste tak blízko všeho! Pro vás má všecko smysl! Pro vás má všecko nějakou cenu, protože za těch pár let toho ani dost neužijete... Oh můj bože, kdybych jen jednou ještě — *Lomí rukama.* Hlupáci, vy jste tak šťastni! Je to až protivné, jak jste šťastni! A všecko jen pro tu pitomou náhodu, že brzo umřete! Všecko vás zajímá jako opice! Ve všecko věříte, věříte v lásku, v sebe, ve ctnost, v

pokrok, v lidstvo, já nevím v co, já nevím v co! Ty věříš v rozkoš, Maxi. Ty, Kristinko, věříš v lásku a věrnost. Ty věříš v sílu. Ty věříš v samé hlouposti, Vítku. Každý, každý, každý v něco věří! Vám se to žije, vy... blázni!

VÍTEK *rozčilen*: Ale dovolte, vždyť přece jsou... vyšší hodnoty... ideály... úkoly...

EMILIA: Jsou, ale jen pro vás. Jak vám to mám říci? Je snad láska, ale je jenom ve vás. Jakmile není ve vás, není nikde, není vůbec žádná láska... nikde ve vesmíru... Člověk nemůže milovat tři sta let. Ani doufat, ani tvořit, ani se dívat tři sta let. Nevydrží to. Všecko omrzí. Omrzí být dobrý a omrzí být špatný. Nebe i země tě omrzí. A pak vidíš, že to vlastně není. Není nic. Ani hřích, ani bolest, ani země, vůbec nic. Jen to je, co má nějakou cenu. A pro vás má všecko cenu. Ó bože, já byla jako vy! Já byla děvče, já byla dáma, já byla šťastná, já — já byla člověk! Bože na nebi!

HAUK: Proboha, copak? Co se vám stalo?

EMILIA: Kdybyste věděli, co mně řekl Bombita! My — my staří víme příliš mnoho; ale vy znáte víc než my, vy hlupáci! Nekonečně víc! Lásku, velikost, účel, všecko možné. Vy máte všecko! Vždyť ani nemůžete víc chtít! Vy aspoň žijete, ale v nás se život zastavil, Kriste Ježíši! a nemůže dál — Bože, ta hrozná samota!

PRUS: Proč tedy jste si přišla... pro Věc Makropulos? Proč chcete ještě jednou žít?

EMILIA: — — Protože se strašně bojím smrti.

PRUS: Bože, ani to není ušetřeno nesmrtelným?

EMILIA: Není. *Pausa.*

PRUS: Slečno Makropulos, byli jsme k vám krutí.

EMILIA: To necítím. A měli jste pravdu. Je to ne-

důstojné být tak stár. Víte, že se mne děti bojí? Kristinko, že si mě ošklivíš?

KRISTINKA: Ne! Je mi — je mi vás hrozně líto!

EMILIA: Líto? Tedy tak to je se mnou? Ty ani nezávidíš? *Pausa. Zachvěje se a vyjme ze záňadři složenou listinu.* Tady je to psáno. „Egó Hierónymos Makropúlos, iatros kaisaros Rodolfú..." A dál, slovo za slovem, co se má dělat — *Vstane.* Vezmi si to, Bertíku. Já to už nechci.

GREGOR: Děkuju vám. Ani já to nechci.

EMILIA: Ne? Tedy ty, Maxi. Ty tak rád žiješ. Budeš moci milovat, víš? Vem si to.

HAUK: Prosím... může se od toho umřít? A bolí to, když... se to udělá?

EMILIA: Bolí. Ty se toho bojíš?

HAUK: Ano.

EMILIA: Ale pak budeš tři sta let žít!

HAUK: Kdyby... kdyby to nebolelo... Hihi, já nechci.

EMILIA: Doktore, vy jste chytrý muž. Vy uvážíte... k čemu se to hodí nebo ne. Chcete to?

KOLENATÝ: Jste velmi laskava. Já s tím nechci mít co dělat.

EMILIA: Vy jste takový směšný, Vítku. Já vám to dám. Kdož ví? Třeba s tím obšťastníte celé lidstvo.

VÍTEK *couvá*: Ne, prosím. Já myslím, že — že — raději ne.

EMILIA: Pruse, vy jste tak silný člověk. I vy se bojíte žít tři sta let?

PRUS: Ano.

EMILIA: Bože, nikdo to tedy nechce? Nikdo o to nestojí? — Ty jsi tu, Kristinko? Ani se's neozvala. Hleď, děvče, vzala jsem ti hocha; vem si to. Jsi krásná, budeš žít tři sta let. Budeš zpívat jako

Emilie Marty. Budeš slavná. Považ si, za pár let začneš stárnout; pak budeš litovat... Ber, děvče!

KRISTINA *vezme listinu*: Děkuju.

VÍTEK: Co s tím uděláš, Kristo?

KRISTINA *rozevírá listinu*: Já nevím.

GREGOR: Vy to zkusíte?

KOLENATÝ: Pro pána, ona se nebojí? Dala to zpátky!

VÍTEK: Vrať jí to!

EMILIA: Nechte ji! *Pausa.*

KRISTINA *mlčky dá listinu nad hořící svíčku.*

VÍTEK: Nepal to! Je to památka!

KOLENATÝ: Pozor! Nechala!

HAUK: Kriste pane!

GREGOR: Vemte jí to!

PRUS *zadrží je*: Nechte ji jednat! *Zdrcené mlčení.*

HAUK: Ah jeje, koukejte, nechce to hořet.

GREGOR: Je to pergamen.

KOLENATÝ: Jak pomalu to uhelnatí. Kristinečko, nespálila se!

HAUK: Račte mi nechat aspoň kousíček! Aspoň kousíček! *Mlčení.*

VÍTEK: Prodloužení života! Věčně to bude lidstvo hledat, a tady, tady to snad bylo...

KOLENATÝ: A my jsme mohli žít věčně. Pěkně děkuju!

PRUS: Prodloužení života... Máte děti?

KOLENATÝ: Mám.

PRUS: Tak vidíte, věčný život! Kdybychom mysleli na rození... místo na smrt... Život není krátký. Pokud můžeme být příčinou života...

GREGOR: Dohořívá. Byla to přece jen... divoká myšlenka, věčně žít. Bože, je mně i teskno i jaksi lehčeji, že už to není možno...

KOLENATÝ: Nejsme už mladí. Jen mládí může tak nádherně spálit... náš strach před smrtí. Dobře to provedla, Tinkotinko.

HAUK: Račte dovolit... tady to... tak divně páchne —

VÍTEK *otvírá okno*: — spáleninou.

EMILIA: Hahaha, konec nesmrtelnosti!

O p o n a.

Divadelní hry Karla Čapka
Svazek třetí

VĚC MAKROPULOS
Komedie o třech dějstvích

Tištěno jako rukopis
v úpravě Josefa Čapka
v tiskárně F. Obziny ve Vyškově
na Moravě

Vydal
Dr. Ot. Štorch-Marien v Praze
na podzim roku 1922
jako padesátý sedmý svazek edice
Aventinum

PUBLIKACE AVENTINA

Čapek J.: NEJSKROMNĚJŠÍ UMĚNÍ. Úprava autorova. 18·—

Čapek K.: DIVADELNÍ HRY: Úprava J. Čapka.

Sv. I. LOUPEŽNÍK. Komedie. Poctěno cenou města Prahy. II. vydání. 20·—

Sv. II. R. U. R. Drama. Poctěno I. státní cenou a cenou města Prahy. IV. vydání. 20·—

Sv. III. VĚC MAKROPULOS. Hra. 18·—

TRAPNÉ POVÍDKY. Úprava J. Čapka. (Váz. 28·—) 24·—

Čapkové bratři: LÁSKY HRA OSUDNÁ. Aktovka. Úprava J. Čapka. 6 —

ZE ŽIVOTA HMYZU. Komedie. III. vydání. Úprava a obrázky J. Čapka. 20·—

Čapkova H.: MALÉ DĚVČE. Kniha dětství. Úprava J. Čapka. 7·50

KOLÉBKA. Kniha mateřství. Úprava J. Čapka. 13·50

Dehmel R.: VÝBOR Z BÁSNÍ. Přeložil Zd. Tlamich. Úprava Sv. Klíra. 18·—

Deml J.: MIRIAM. Kniha lyriky. Úprava Sv. Klíra. 28·—

MOJI PŘÁTELÉ. Úprava Sv. Klíra. 15·—

Duhamel G.: SVĚTLO. Hra. Přeložila J. Hrdinová. (Váz. Kč 20·—) 16·50

TŘI ROZHOVORY. Přeložil M. Rutte. 16·50

Durych J.: NEJVYŠŠÍ NADĚJE. Prózy. Úprava J. Bendy. 22·50

Dyk V.: ONDŘEJ A DRAK. Komedie. Úprava Sv. Klíra. 18·—

PODÉL CESTY. Básně. Úprava V. H. Brunnera. 20·—

Fischer O.: HERAKLES. Tragedie. Poctěno cenou Akademie. Úprava J. Bendy. 12·—

KRUHY. Básně. Úprava grafická. 24·—

Gauguin P.: NOA-NOA. S přílohami. Přeložil a upravil J. Marek. 15·—

Jirko M.: CESTA. Básně. Úprava a kresby A. Hrsky. 10·—

Karásek ze Lvovic J.: SEBRANÉ SPISY. Úprava F. Koblihy.

Sv. I. GOTICKÁ DUŠE. Román. 18·—

Sv. II. ZAZDĚNÁ OKNA. Básně. 16·50

Sv. III. SODOMA. Básně. 18·—

Sv. IV. SEXUS SECANS. Básně. 17·10

Sv. V. HOVORY SE SMRTÍ. Básně. 18·—

Sv. VI. ENDYMION. Básně. 15·—

Sv. VII. OSTROV VYHNANCŮ. Básně. 18·—

BÁSNICKÝCH SPISŮ souborné vydání. (V jediném svazku, Sebraných spisů svazky II.—VII.) 80·—

Komenský J. A.: SMUTNÝ HLAS. Kresby Fr. Bílka, úprava J. Marka. 32·—

Kvapil J.: MEMENTO. Lyrická trilogie. Úprava C. Boudy. 15·—

Maria J.: DOLFA. Truchlohra o nevěstce. Úprava A. Koblitze. 8·—

PAMÁTNÍK JAROSLAVU JEREMIÁŠOVI. Upr. J. Marka 12·—

Mixa V.: MEDVĚDI A TANEČNICE. Prósy. Úprava Sv. Klíra. 30·—

Němec Fr.: ZELENÉ DEMONSTRACE. Básně. Úprava J. Čapka. 15·—

Neumann S. K.: SEN O ZÁSTUPU ZOUFAJÍCÍCH. Úprava J. Čapka. (Váz. Kč 26·—) 20·—

Viz předešlou stranu.

Novák A.:	ČESKÉ PÍSEMNICTVÍ S PTAČÍ PERSPEKTIVY. Úprava Sv. Klíra.	8·—
	KRAJANÉ A SOUSEDÉ. Literární studie. Úpr. Sv. Klíra.	33·—
	LA PRAGUE BAROQUE. S fotografiemi. Přeložila J. Hrdinová. Úprava J. Marka.	27·—
Philippe Ch. L.:	ČTYŘI PŘÍBĚHY O UBOHÉ LÁSCE. Přeložila J. Vobrubová-Koutecká. Úprava J. Čapka.	19·50
Pujmanová-Hennerová M.:	POVÍDKY Z MĚSTSKÉHO SADU. Úprava J. Čapka.	15·—
Rachilde:	KRVAVÁ IRONIE. Román. Přeložila Eva Rutteová. Úprava J. Čapka. (Váz. Kč 32·—)	30·—
Rutte M.:	NOVÝ SVĚT. Literární studie. Úprava J. Marka.	12·—
	SRTACH Z DUŠE. Essaye. Úprava J. Čapka.	18·—
	VĚZEŇ. Příběh člověka. Úprava J. Marka.	10·—
Sova A.:	SOUBORNÉ DÍLO: Úprava V. H. Brunnera.	
	Sv. I. LYRIKA LÁSKY A ŽIVOTA. Básně.	27·—
	Sv. II. VYBOUŘENÉ SMUTKY. Básně.	30·—
	Sv. III. ZLOMENÁ DUŠE. Básně.	21·—
	Sv. IV. BÁSNĚ NESOBECKÉHO SRDCE. Básně.	21·—
	BÁSNÍKOVO JARO. Básně. Úpr. J. Zrzavého.	21·—
Stejskal B.:	TRÝZNĚNÉ MLÁDÍ. Básně. Úprava Sv. Klíra.	9·—
Šalda F. X.:	IN MEMORIAM R. SVOBODOVÉ. Úprava J. Bendy.	13·50
	MODERNÍ LITERATURA ČESKÁ. Úprava grafická.	Rozebráno.
	STROM BOLESTI. Básně. Úprava J. Bendy.	20·—
	ZÁSTUPOVÉ. Dramatická báseň. Úprava grafická.	21·—
Škarvan A.:	ZÁPISKY VOJENSKÉHO LEKÁRA. Úpr. Sv. Klíra.	18·—
Štorch K.:	K POVSTÁNÍ. Román. Úprava J. Čapka.	15·—
Štorch-Marien Ot.:	HLOMOZNÉ TICHO. Prósy. Kresby a úpr. J. Čapka.	18·—
	LILIE V KORSETU. Básně. Kresby J. Zrzavého. Úprava V. H. Brunnera.	18·—
	VZKÁZÁNÍ MOJÍ MILÉ. Básně. Úprava J. Marka.	8·—
Theer Ot.:	HÁJE KDE SE TANČÍ. Úprava Sv. Klíra.	Rozebráno
Verhaeren E.:	FILIP II. Dramatická episoda. Přeložil Ot. Fischer. Úprava grafická. Vázané.	20·—
Zrzavý J.:	JENÍKOVY POHÁDKY. Úprava autorova. Vázané.	28·—
Zvěřina L. N.:	SLOVENSKÉ PÍSNĚ. Básně. Poctěno Turkovou cenou. Úprava grafická.	6·—
MUSAION, svazek I. (redaktor K. Čapek.)		32·—
MUSAION, svazek II. (redaktor K. Čapek.)		40·—
Bílek Fr.:	MOJE POHÁDKA. Cyklus dřevorytů.	24·—
Zrzavý J.:	POHLEDNICE (4 kusy).	2·—

VYDÁVÁ DR. OT. ŠTORCH-MARIEN, PRAHA II.

Podskalské nábřeží 28.